

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קמ"ה | פרשת שופטים | תשפ"ג

לונדון	ניו יורק	בני ברק	ירושלים	זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח 21:29	בגמ"ח 21:00	בגמ"ח 20:34	בגמ"ח 20:36	
כנסת השבת 21:11	כנסת השבת 20:38	כנסת השבת 20:00	כנסת השבת 19:57	
כנסת השבת 20:02	כנסת השבת 19:31	כנסת השבת 19:00	כנסת השבת 18:44	

חשיפה: את מי התאמץ הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל להכניס למרן החפץ חיים למרות חולשתו של הח"ח | עמ' כ"ג

סגולה: סגולת מעלת אמירת תהלים בחודש אלול | עמ' ב'

אקטואליה: האם ניתן לתקוע בחודש אלול בשופר פסול | הנאלץ להתפלל ביחידות האם צריך לתקוע בשופר | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

סלהן קירוף מסודר הסך המרשש קם הביאור

מאירת עינים

וכואו בראי מרס להאיר נו עינים הסתומות כי ניר דברי הנאמרי מחזקי הפ"ע והנפשותיו מוסרי ירקק קארו ז"ל ומהדר מפה אטיולו ז"ל גם יתבאר בו חזושים רבי צביאור דברי המוסקס כפחוי' וגם מרלם מקו' הולא כל דין ודין פנהו טקף על הרשונ' ביתרו האור מן החוסך ו עוד יג'נו כמס תופלת וכסוואר בהקדמת המחבר בלרובס והב נמוסה הלא הוא ה"ס החכם הירידי הגלם מוכר' יושק ורקן בן כר' ארבעתודי כ"ן ונל' שהיה יצפג נשדת תחמכוני עם הופת תלמידיו רבים והסגול' ובקליים מלא כל הארץ כבודם בק"ל למשבורג ולרוב תועלתו כסיימו וגם הסנידו בו חכמי מלל' ורס' להביאו לבית הדמים לוכס'נו הדכים וכן עסה וישלחו מערק תנוד' יס'נתו דנק"ל לניב חל' ק"ל פראג להדפיסו ונעכס סתמילו המדמיס' לבדכים נקבס הרב כיהנר ליגיבה על אפילס ותל משכנו כ'מלכו כמסר לבית פולטו כדקסר על ככיל יצא ככל חוקק כנואלתו סיתחידו בלשדס וסל' יגמו כפוכון סנו כל' לה גר' הלימוד הרבס והדפסת סטריו מחינר על הררס סונוס וכדי לקיים אכנס ית'ס ונמר ככל כמס'ך וככ סאוד'ך ודסו ורלו ספוכון סלו אינו מבשת לחנ' להנחה פ"כ טישון חסנו י לקנות קמי קמו קלעו קדשיכו... כי סוכי רישנו כולנו לבית סרטוס וכוס

אין אדם רואה חובה לעצמו - אף באנשים גדולים

כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים (טז, יט). וברש"י דברים המוצדקים, משפטי אמת.

בשו"ת כתב סופר (ו"ד ס' קט) מביא עובדא מבעל הסמ"ע שכבר הדפיס את ספרו הגדול, ועם כל זאת בדין שהיה גוגע לעצמו שכח וטען כנגד שיטתו עצמו, ולשבחו יאמר שהודה ולא בוש, וזה לשונו:

"ומעשה אני יודע ושמתיו מפה קדוש אבא [מרנא החתם סופר] מאוה"ג זצ"ל. פעם הי' לסמ"ע דין על אחד והציע משפטו לפני ב"ד הגדול במקום וועד היריד [שהזכירו מהרש"א שלהי גיטין], וכשטען הסמ"ע לפניהם הראוהו שהיה בהעלמת עין ממנו דברי עצמו, הודה ולא בוש, כמה גדולים דברי חז"ל, אין אדם רואה חובה לעצמו" עכ"ל.

שו"ת כתב סופר (ו"ד ס' קט)

שהצילו את הנערים מהשפעת הרחוב, ומהם גדלו אברכים חסידיים לתפארת.

הרה"ח רבי בן ציון אפטר ז"ל, שהיה הגיל להסתובב בעיירות שונות, ביקר פעם בעיר טשעבין, וכאשר עמד על טיב היחסים המעולים שבין רבינו להרבי מבאבוב, לא התאפק, וניגש לשאול ישירות את הרב מטשעבין: "הנה מסתובב אני רבות בערי השדה, ובדרך כלל יש בהם ויכוחים ומתחים' בין רבני וצדיקי מתא, ועל כל פנים אין ביניהם "יחסים חמים"... יאמר נא לי מר, במטותא, מהו הסוד שכאן בעיר שוורת כזאת אוררה מעולה?". הגיב הרב מטשעבין בחיך ואמר: הנה בתפילת שמונה-עשרה ישנן

דמתא, הגיע שליח מכ"ק אדמו"ר רבי בן ציון הלבשרטאם מבאבוב ז"ע בעל ה"קדושת ציון", שברצונו לבוא ולהתגורר כמה שנים בעיר, היות והגיע "קרוב לשנות אבותיו" - והוא בדעה לצאת לגלות מן העיר "באבוב" לכמה שנים. הרב מטשעבין השיב על אתר שהוא מסכים לכך.

הרבי מבאבוב הגיע לטשעבין בראש ציבור גדול של חסידים, ומיד פתח בעיר "סניף" של ישיבתו, ובמשך כל השנים שהתגורר בטשעבין שררה ידידות בין הרב מטשעבין לרבי, ולא היו ביניהם חילוקי דעות.

גאב"ד טשיבין העריך מאוד את הרבי, והפליא את פעולותיו בהקמת ישיבות ברחבי גאליציה,

ידידותם המופלאה של גאב"ד טשעבין עם מרן בעל הקדושת ציון מבאבוב זי"ע

שפטים ושטרס תתן לך בכל שערך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך וגו' (טז, יח).

בפרוס קיץ תרצ"א, תקופה לא ארוכה לאחר שגאב"ד טשעבין זצ"ל נתמנה לכהן כרב

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ג פניני אביר יעקב עמ' ז'

פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

עונש מיתה? אמר לו רב חייה בר רב: שמה עני בא לידך ולא פרנסתו?

מפרש הגר"א ז"ל: כתוב, כי פתח תפתח את ידך לו (לעיל טו, ח), וטעמי המקרא של "פתוח תפתח" הם דרגא תביר, משום כך ידע רב חייה שעונש על מניעת מתן צדקה לעניים, הוא שבירת המדרגה תחתיו, ע"כ.

לפי"ז, אפשר לומר כך גם כאן, כי טעמי המקרא של "אריך ימים על-ממלכתו", הם דרגא תביר, לכן כל זמן שדוד המלך קיים את הפסוק, וקרא בו כל ימי חייו ולמד תורה התקיים בו למען יאריך ימים על ממלכתו, ולא שלט עליו מלאך המות, אלא לאחר שנענע מלאך המות את האילנות שבחוץ, הפסיק דוד את לימודו - כי יצא לראות מנין הרעש, נשברה מדרגה מתחתיו נפל ומת (שבת ל, ב).

אמרי שמאי - בפרשתנו

שח הגאון רבי פינחס הירשפרונג אב"ד מונטריאול: נשאלתי פעם אם עושין חתונה בעשרה בטבת, ואמרתי דשרי, וכן איתא בתוס' בעירובין (דף מ ע"ב ד"ה דילמא) וז"ל: ומעשה שהיה בחופה בעשרה בטבת נתנו הכוס לתינוק לשותות, עכ"ל.

אוצרות פנחס - עמ' רנט

רמז נפלא בטעמי המקרא דרגא תביר - בתיבות 'אריך ימים על ממלכתו'

למען יאריך ימים על-ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל (יז, כ).

הנה אמרינן בבבא בתרא (י, א) רב פפא עלה במדרגות וכמעט שנהרג. התפלא מדוע מגיע לו

ג' ברכות: "השיבה שופטינו", ולמלשינים, ו"על הצדיקים", "השיבה שופטינו" - אלו הרבנים היושבים על מדין, "על הצדיקים" - אלו האדמו"רים המנהיגים את עדת ה'! הודע אתה מדוע יש "פירוד" ביניהם? מפני שה"ולמלשינים" נכנסים בתוון ועושים פירוד... אבל כשעומדים על המשמר ולא נותנים ל"מלשינים" לקטרג, ממילא אין להם מקום, וה"שופטים" וה"צדיקים" יכולים לחיות יחדיו בשלום ובשלחה...

שר התורה (תולדות חייו של מרן גאב"ד טשעבין זצ"ל, עמ' 82 ואילך; עמ' 470 ואילך)

האם מותר לקיים חתונה בעשרה בטבת

ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה (כ, ז).

סגולת השבוע

סגולת מעלת אמירת תהלים בחודש אלול

כתב במטה אפרים (ס' תקפ"א סעיף ח) נוהגין בכל יום של ימי החול מראש חדש אלול ואילך, אחר התפלה אומרים בצבור עשרה מזמורים תהלים, ומתכוננים לגמר כל תהלים שני פעמים קודם ראש השנה. והיא עולה כמנין כפ"ר. ומתחילין אחר ראש חדש כדי לומר יהי רצון המסודר אחר אמירת תהלים בשלמות עם התחנונים. ובימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכפורים אומרים יותר מעשרה מזמורים בכל יום בכדי לגמור כל תהלים פעם שלישית קדם יום הכפורים עכ"ל והובא דבריו במשנה ברורה (ס' תקפ"א סק"ג).

רמז נפלא נתן בליקוטי מהר"ח (עמ' נט): ויאמרו לאמר אשירה לה ראשי תיבות אלול, ויש לרמז בזה "ויאמרו לאמר אשירה לה" - שאמרו לומר שירות ותשבחות לה בחודש אלול עכ"ד.

ראש ישיבת טשעבין הגר"ש שניאורסון היה אומר לתלמידיו להקפיד לומר העשרה מזמורים בציבור דוקא לאחר התפילה, בהטעימו, שגם במנהג זה מצא היצר הרע מקום להחליש את הציבור, ומושכם מיד לסיים את תפילתם, באמרו שאינו מעבב לומר בציבור דווקא, והם יאמרו אחר כך, אבל אלו שאומרים התהלים צריכים להבין את גודל החשיבות בדבר, דבאופן שאינו מחשיב את אמירת התהלים אזי אינו מרגיש את ההתעוררות המיוחדת לחודש זה עכ"ד.

ובקצה המטה (על המטה אפרים שם ס"ק כ"ה) כתב: והמעין בספרי מוסר ובספרי הפוסקים, יראה איך שיש להזהר מאוד באמירת תהלים בכל יום, כי בשתיים ייחשב, בעמוד העבודה ובעמוד התורה, וכעוסק בנגעים ואהלות כמובא בגמרא. ומסוגל לכל דבר וגורם התלהבות ואהבת הבורא ב"ה (עיין בשו"ת נוב"י חלק או"ח סימן ל"ה).

וגם קבלה מפי סופרים וספרים שאין לך דבר שעומד בפני המקטרגים כמו אמירת הספר תהלים עד גמירא הנקראים מזמורים, שבהם יוכל לומר ולהכרית כל הקוצים והחוחים הסובבים את השושנה העליונה, ונתנו רמז לזה (תהלים קו), 'מי ימלל - מי שרוצה למלל, מלשון מוללין מלילות וכריתה - גבורות ה' - דהיינו המתקת הדין, אזי - ישמע כל תהלתו - יגמור כל ספר תהלים, אך הכלל ידוע כי טוב מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה ובפרט בחודש הזה שאנו צריכין לבער הקוצים, שראוי שידרוש על כל קוץ תהילי תהלים בכוונה ובכיה ובמתון, דלא כהמון טרם אשר פותח המקרא מקרא אחד כולם עונים כאחד, ויש מהם מקבלים שכר בתהלים, שכר בהבלעה ובקציעה מבליעי הנקודות וקוצצים האותיות עד שבשעה אחת אומרים תלי תהלים וכבר צווחו על ככה רבותינו האחרונים ז"ל כמבואר למעין בספריהם עכ"ל.

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו:

תפילת האשה על בעלה, שיזכה להיות בן תורה, עשתה בו מהפך והפך מטרקטוריסט למתמיד גדול בתורה.

"מה שאלתך?" שאל הרב פינקוס, נפעם. "מה אני יכולה לעשות?" התפרץ הכאב, "אני משתוקקת לבית של תורה. בעלי איכר פשוט וגס, איזו דוגמא יראו ילדינו? על מה יישען הבית שלנו, על הטרקטור?"

על הטרקטור!?"

הרב פינקוס ענה לה: "התפללי! התפללי מעומק הלב עם דמעות, לאבא שבשמים! תזעקי אליו, הוא ישמע אותך, בת יקרה שלו, התפללי ככל שתוכלי עד שתיושעי!"

שמונה חודשים, מאתיים וארבעים ימים, השקתה תמר אדמת בזלת.

סיפור נפלא הובא בספר 'אש להבה': הגה"צ רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל נהג להסתובב במחזוריות בין המושבים בדרום הארץ. בואו השרה אור של קדושה. פניו המאירות באור התורה, שאלותיו הנעימות ותשובותיו המחכימות, העלו את התושבים לרמות חדשות של אידישקייט.

כאשר הרב הגיע לאחד המושבים, ניגשה אליו אישה בשם תמר ודיברה עמו: "אני בת 'בית יעקב', וכל השנים היה לי חלום לבנות בית של תורה." "בית של תורה..." המילים המתוקות התפשטו כמו בושם המור במרחבי האוויר הצלול.

"נישאתי לבן ישיבה", המשיכה, "סיפרו לי שזכיתי בבן תורה השוקד על התורה יומם ולילה. הייתי מאושרת. שבועיים לאחר הנישואין שמעתי את הטריקה. בעלי הצעיר פתח את הגמרא ופתאום טרק אותה בחוזקה. הוא צעק כמעט כשהודיע: 'זהו, יותר אינני מוכן לפתוח ספר!'.

הייתי מזועזעת, חשבתי שלא שמעתי טוב, אבל בעלי האברך סיפר לי בלא כחל ושרק כי שנתו בשיבה היו קשות.

'למה קשות?' ניסיתי לשאול בלא קול. בלעי משך בכתפיו. הוא אמר שהעיון בגמרא קשה לו, האותיות מסתחררות מול עיניו וקשה לו להתרכז. הוא למד בשיבה רק כדי לקבל שידוך טוב ולא יותר, עכשיו הוא נכסף לעבוד בשדה".

תמר השפילה את עיניה.

"כך הגענו למושב הזה. ואכן בעלי לא פותח חומש, לא משנה וכמובן לא גמרא. בקושי הוא תופס

תפילה ומניח תפילין ורץ לטרקטור שלו. כל היום הוא על הטרקטור, שר ונהנה". הרב פינקוס שתק, נהמה של טרקטור הלכה והתקרבה. תמר קיוותה שזה לא הלל בעלה.

"הייתה לי מורה מנוסה" הוסיפה נחפזת, "היא הכינה אותנו היטב ליום הנישואין והזהירה שוב ושוב שהתורה היא המצווה היקרה של האיש. תפקיד האישה הוא לשדל ולזרז, להנעים ולזכות את בעלה בתורה, אך לא להכריח".

הדמעות עמדו בקצה העין. תמר שמרה עליהן. היא עדיין לא סיימה את דבריה והטרקטור מתקרב. היא מכירה את הנהמה הזאת, היא שייכת לטרקטור של הלל! עכשיו הוא מייחל לארוחת ערב דשנה. "אחרי עבודה בשדה צריך דלק!" מודיע הלל כשהוא נכנס הביתה.

"דברי המורה עומדים מול עיניי, ואני הולכת אחר בעלי במדבר, כלומר

במושב... סיכמה תמר במהירות.

"מה שאלתך?" שאל הרב פינקוס, נפעם. "מה אני יכולה לעשות?" התפרץ הכאב, "אני משתוקקת לבית של תורה. בעלי איכר פשוט וגס, איזו דוגמא יראו ילדינו? על מה יישען הבית שלנו, על הטרקטור?"

הרב פינקוס ענה לה: "התפללי! התפללי מעומק הלב עם דמעות, לאבא שבשמים! תזעקי אליו, הוא ישמע אותך, בת יקרה שלו, התפללי ככל שתוכלי עד שתיושעי!"

אחר כך התקרב הטרקטור והתקרבה הנהמה. הרב בירך אותה והפליג לדרכו. תמר עמדה על מקומה, רואה את הטרקטור המתקרב ואת בעלה היורד ממנו כשעיניו רעבות ללחם, רק ללחם.

שבועות עברו, חודשים נקפו, והי היום ושוב הזדמן הרב פינקוס אל המושב הדרומי. תחילה נכנס לבית הכנסת. מעטים מאוד נמצאים שם, לכן צד את מבטו אברך צעיר בעל פנים עדינות ועיניים נוצצות באור מיוחד, יושב והוגה בתורה הקדושה במתיקות שאין דומה לה. הרב השהה מבט מופתע על האיש, נדמה היה לו שזה... הלל הטרקטוריסט, בעלה של תמר.

"שלום עליכם", לחץ הרב פינקוס את ידיו של האברך העדין ובידר את שמו. עכשיו ידע למעלה מכל ספק: זהו הלל מהטרקטור. להלל הייתה שאלה בוערת מה'דף היומי'. הרב הקשיב וקלט מתוך השאלה את העובדה המפעימה כי אכן בן תורה הוא! השניים פתחו ספרים ושקעו בעומק הסוגייה, עד שלאחר עיון מעמיק הגיעו לפתרון. האברך הודה נרגשות לרב פינקוס והרב נותר מהורהר. האם יתכן?

האין הוא הוזה?

רגליו של הרב הוליכוהו לביתו של הלל. הוא נקש קלות, הדלת נפתחה ונפשו של הרב בשאלתו: "איך קרה הדבר? איך הפך איש הטרקטור והאדמה לאיש הרוח והתורה?"

ותמר, אישה פשוטה היא ואינה מבינה, הרי הרב בעצמו אמר לה... האין הוא זוכר? והיא נזכרת במה שאירע באותו יום:

הם נכנסו הביתה. ארוחת הערב כבר הייתה מוכנה. הלל נטל ובירך בחופזה, אכל ברעבתנות, סיים וכבר פנה לישון, עייף ויגע מעמל יומו.

הלילה השתרע על פני המושב, זרוע כוכבים נוצצים. תמר יצאה אל המרפסת ונתנה לזרם הדמעות החמות לשטוף את פניה. במילים פשוטות, כדבר בת אל אביה, דיברה תמר: "דיבוננו של עולם, אני רוצה בית של תורה, בן תורה, אנא ברחמים..."

תמר לא יכלה יותר. הדמעות דיברו, צעקו ובכו בשבילה. היא אחזה בסורגי המרפסת והרטיבה

אותם בדמעותיה. שעתיים תמימות עמדה תמר בתפילתה עד שכלו כוחותיה.

למחרת פנתה לעבודת יומה החדשה, דווקא בבוקר. הלל היה בשדה, חורש באדמה התחוחה,

ותמר בחדרה - מתפללת. הדלת סגורה והיא מתייפחת.

"ה' אלוקים! אנא, תן בלב בעלי זרעים של רצון, נטיעות של אהבה לתורתך הקדושה! השקה את

ליבו בטל החיים של תורתך הקדושה!"

"הרב שואל איך התהפך ליבו של הלל?" שאלה תמר הנרגשת, "הרי הרב בעצמו אמר לי שאתפלל. זה מה שעשיתי, זה הכל". זה הכל... אבל זה מה שהביא לה את הישועה - בעל בן תורה!

יכול לומר לו שהמדחס הלך, וצריך חדש. אך הוא גם יכול לומר לו את האמת, שהתקלה אידעה בגלל טעות שלו, ועליו לשאת בנזק.

המלחמה הקצרה הסתיימה בניצחון. החבר שלי, המתחזק, אמר לבעל הבית שבגלל טעות שלו המדחס נשרף, והוא יחליף אותו מחר על חשבונו. מדובר בנזק של כ-800 שקל.

כאשר חברי יוצא מהבניין, הוא פוגש בשותף שלו, כשהוא יושב ברכב. והנה השותף מספר לו, כי לפני כמה דקות דיבר אתו יהודי, ואמר לו שיש לו על החלון מנוע של מזגן, מנוע תקין ומפורק, שהוא אינו צריך אותו, וישמח לתת אותו בחינם.

מיד נסע אליו חברי, לקח את המדחס, חזר והרכיב אותו על המזגן שהיה צריך לתקן. תוך עשרים דקות העניין הסתדר, בלי שייצטרך לשלם על המנוע! זה היה מדהים לראות, שהניסיון אם לגלות לבעל הבית את האמת או לא, היה רק ניסיון. איזה אושר זה, לראות הארת פנים כזאת: נהגתי ביושר, הרווחתי מצפון נקי, ולא הפסדתי מאומה.

(גליון השגחה פריטית)

צֶדֶק צֶדֶק תְּרֹדֶף:

מיהו המסתורי שהעניק צרור כסף בשלוש מדינות שונות ונעלם?...

גם אני בעצמי, העיד הרה"ק רבי יענק'לה זי"ע, הייתי מעורב במצוד בניסיון לגלות מיהו התורם האלמוני, אולם נכשלנו במשימה. שבוע אחר שבוע היינו מחכים לו בפינות סתר ומחבוא ומצפים לראותו מופיע, אולם לא ראינו אותו מעולם. רק לאחר ששבנו הביתה - שמענו כי שעה קלה אחר כך הגיע האיש הנכבד לר' יהושע, הושיט לו את צרור הכסף, ונעלם! כך שהתחלנו לחשוד שמא מדובר באליהו הנביא או במלאך משמים... - סיפר רבי יענק'לה...

ואז הגיעה ההוכחה: לאחר תקופה, עברה משפחת גוטווין לפראג. גם שם מצאה המשפחה עם מי להיטיב, ועד מהרה הקימה גם שם 'בית תמחוי' שסיפק מזון לעניי העיר. הפלא ופלא - אותה דמות פלאית שהגיחה לשוק באוקראינה, העניקה צרור כסף ונעלמה - הגיחה שוב בשוק בפראג, ושוב הגישה צרור כסף לר' יהושע ונעלמה!

דמות מופת של צדקה וחסד היה הרה"ח ר' יהושע גוטווין זצ"ל מבני ברק. מדי יום ביומו, עם סיום עמלו לפרנסתו, נהג לכתת את רגליו בכדי לגייס כסף ומוצרי מזון לנזקקים, וגם כדי לחלק אותם במסירות. בנוסף, הקים מעון לגלמודים ונזקקים, בו העניק להם פינה חמה, מקום ללון, ומזון חם וטרי להחיות בו את נפשם.

ר' יהושע נהג להתפלל בבית המדרש דחסידי טשערנוביל בבני ברק, שם הכיר את האדמו"ר זי"ע ולהבחיל"ח את בנו - כ"ק האדמו"ר מטשערנוביל-אשדוד שליט"א.

באחת הפעמים, סיפר האדמו"ר שליט"א לר' יהושע, כי הוא מתענת לנסוע לאנטווערפן ולהיכנס אל הרה"ק רבי יענק'לה מפשאורסק זי"ע, ור' יהושע הפתיר: נא הזכר אותי אצלו...

האדמו"ר שמע את הדברים, אולם לא הכיר או ידע על קשר בין האדמו"ר מפשאורסק לר' יהושע גוטווין. לתומו חשב, כי ר' יהושע מבקש להזכיר את

תמר בכחה ובכחה עד שכלו כוחותיה. ביום השלישי הייתה עבודת הלב שלה בעת פגות היום.

כך כל יום, כל יום. תמר אישה כשרה, מאירת פנים, היא אינה מבקשת דבר, רק מתפללת, כך הלוא אמר לה הרב.

שמונה חודשים, מאתיים וארבעים ימים, השקתה תמר אדמת בזלת. אין יום שעובר בלי תפילה,

תפילה בכל הכוחות. ויהי היום, והלל נכנס הביתה בחיוך מתנצל.

"יש כאן שיעור בעין יעקב. חשבתי לקפוץ... אכפת לך אם אוותר על זמן ארוחת הערב ואצא עכשיו?" "אם אכפת לך?" רצתה תמר לצחוק ולבכות, אבל היא הנהנה בחיוך מסכים והדמעות מיסכו את עיניה.

הלל יצא, טעם מיינה המשכר של התורה, ורצה להמשיך.

"את יודעת", הוא אמר כעבור שבוע, "עכשיו אני חושב שיש ביכולתי לטפל בקשיי הלמידה שאפיינו אותי בילדותי. מה דעתך שנגשלם לאברך מקצועי ואני אתקדם קצת?"

בלב מלא שיר ורגן, והפה מביע מילות הסכמה ורצון.

"אני מצטער", אמר הלל כעבור זמן פנים מתנצלות, "את קיבלת בעל מפרנס, אבל נפשי חשקה בתורה. אני לא יודע איפה הייתי עד עכשיו, אני רוצה ללמוד כל היום, שבתי בבית ה' כל ימי חייו!"

עכשיו התפרצו הדמעות כאשר גואה. היו אלה חברותיה הנאמנות של תמר. שמונה חודשים ליוו

אותה דמעות התפילה יום יום, ועכשיו הן נמהלו בדמעות האושר.

"הרב שואל איך התהפך ליבו של הלל?" שאלה תמר הנרגשת, "הרי הרב בעצמו אמר לי שאתפלל."

זה מה שעשיתי, זה הכל. זה הכל... אבל זה מה שהביא לה את הישועה - בעל בן תורה!

(גליון קבלת שבת)

לא תִּתֶּה מְשִׁפֵּט:

מתקין המזגנים התלבט אם להגיד לבעל הבית שזה פאשלה שלו, התגבר והרויח בסוף, עמידה בניסיון מבלי להפסיד שקל... בשעה שתיים עשרה וחצי בלילה, קיבל חברי קריאה דחופה לתיקון מזגן. הוא הכיר את האדם שהזמין אותו, והחליט להיענות לבקשתו.

הוא ניגש לטפל במנוע שבחוץ, אך בגלל החשיכה והשיחים שהקיפו את המנוע, הוא התבלבל, הכבל התחלף לו, והמדחס נשרף.

עכשיו התחוללה בקרבו מלחמה. בעל הבית הרי לא מבין במזגנים, והוא יכול לומר לו שהמדחס הלך, וצריך חדש. אך הוא גם יכול לומר לו את האמת, שהתקלה אירעה בגלל טעות שלו, ועליו לשאת בנזק.

חבר שלי, יהודי מתחזק, עובד כטכנאי מזגנים, מתקין ומתקן. לילה אחד בשעה שתיים עשרה וחצי, קיבל חברי קריאה דחופה לתיקון מזגן. הוא הכיר את האדם שהזמין אותו, והחליט להיענות לבקשתו.

הוא ניגש לטפל במנוע שבחוץ, אך בגלל החשיכה והשיחים שהקיפו את המנוע, הוא התבלבל, הכבל התחלף לו, והמדחס נשרף.

עכשיו התחוללה בקרבו מלחמה. בעל הבית הרי לא מבין במזגנים, והוא

באוקראינה, העניקה צרור כסף ונעלמה – הגיחה שוב בשוק בפראג, ושוב הגישה צרור כסף לר' יהושע ונעלמה!

אולם בכך עוד לא היה די: לימים, עלתה משפחת גוטוויץ לארה"ק, ושוב – היה זה ר' יהושע שנטל על כתפיו לדאוג לנזקקים, כשהוא מקים 'בית תמחוי' בו חילק מזון בהרחבה. למרבה הפלא, האיש המסתורי עלה אתו ארצה!!! – גם בשהותו בארה"ק זכה ר' יהושע לביקוריו התכופים, כשהוא מגיש לו סכומי כסף נכבדים למימון מעשי החסד שלו!

לאחר שנים ארוכות של מפגש שבועי נשגב נטול מילים – העז ר' יהושע לפצות את פיו פעם אחת ויחידה, וביקש את ברכת האיש המסתורי לקראת נישואיו. האיש השיב כי בשבוע הבא יעניק לו מתנה, ואכן, בשבוע שלאחריו הגיע עם צרור הכסף בידו, והגיש לו בנוסף גם את הספר 'של"ה' הקדוש, כשהוא מפציר בר' יהושע שיתמיד בלימודו בספר זה.

הרה"ק רבי יענק'לה סיים לספר את סיפורו המסתורי של הקשר בין ר' יהושע לדמות הפלאים, והוסיף: 'בתחילה, חשבנו שמדובר באליהו הנביא, אולם לפי המתנה – נראה שמדובר היה בשל"ה הקדוש! כך או כך, בזכות מסירותו לחסד וצדקה זכה ר' יהושע להתגלות של צדיק אמת, לחוות נס מדי שבוע כשדמות מלאכית העניקה לו כסף לצורכי החסד שלו!'

האדמו"ר מטשערנוביל-אשדוד הקשיב לסיפור בהתפעלות, וכששב ארצה מיהר לספר לר' יהושע את אשר שמע. ר' יהושע אישר את הסיפור, כשהוא מוסיף אנהא כבידה: 'למרבה הצער, טרדות הזמן עשו את שלהן. העובדה שגדלתי בעולם של גדודים ומלחמות הקשתה עליי את הלימוד בספר, וכעבור תקופה קצרה פסק האיש מלהופיע...'

סיפור מפעים זה, אשר קיבלנו מבנו של ר' יהושע ז"ל – יבלחט"א איש החסד ר' מיכאל גוטוויץ הי"ו, מטלטל את הנפש: הנה כי כן, ראו במה זכה יהודי בזכות מסירות נפשו לצדקה וחסד. ושני לקחים בדבר: האחד – שמי שרוצה באמת, ומוכן להתמסר למען המטרה הנעלית, הקדוש ברוך הוא מזמן לו את האמצעים לתמוך בזולתו. והשני – לאיזו דרגה יכול יהודי כזה להגיע, עד כדי מפגש שבועי ניסי עם מלאך פלאי מסתורי! אחים יקרים! כל יהודי יכול להרבות צדקה וחסד, כולנו יכולים לתת. אין כאן שאלה

של 'כמה יש לי לתת', אלא 'כמה אני רוצה לתת'. מי שרוצה וחפץ באמת, מי שמוכן להתמסר להרבות צדקה וחסד, – בורא עולם מסייע לו והוא מצליח! וככל שנרבה בצדקה וחסד, ככל שנפתח את ליבנו לשמוע אנקת אח נזקק ונפעל להיטיב עמו, כך

נזכה שבורא עולם ישלח לנו את ברכתו – בזכויות רוחניות כבירות ונשגבות, לצד שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידינו!

(פניני פרשת השבוע)

שמו אצל אחד מצדיקי הדור. הוא לא העלה על דעתו מה יקרה כשיזכיר את השם 'ר' יהושע גוטוויץ אצל הרה"ק רבי יענק'לה ז"ע...

עם כניסתו למעונו של האדמו"ר מפשאוורסק, ובהעלותו על דל שפתותיו את שמו של ר' יהושע – נפעם לראות כי הרה"ק רבי יענק'לה נסער ונרגש, והוא מגיב על אחר בשאלה: 'המכיר אתה את ר' יהושע? האם עדיין עוסק הוא בחסד וצדקה? מה מעשיו כיום?!' – ועל אתר, הבין האדמו"ר מטשערנוביל-אשדוד שליט"א כי דברים בגו, והוא השיב כי ר' יהושע חי וקיים, מרבה לעסוק בחסד וצדקה, ולבו פתוח לכל אומלל ונזקק...

'אספר לך סיפור אמיתי, שאם הייתי שומע אותו ממישהו – הייתי אומר שהוא דמיוני. אך אני יכול להעיד עליו!' – פתח האדמו"ר מפשאוורסק, וסיפר:

היה זה לפני עשרות שנים, בגליציה המשועבדת לרוסיה הקומוניסטית, עוד לפני מלחמת העולם השנייה. קשה לתאר את מצוקת היהודים באותה תקופה, כאשר השלטונות הצרו את צעדי היהודים עד מאוד, וקיום תורה ומצוות היה כמעט בגדר בלתי אפשרי. לצד זאת סבלו היהודים מרדיפות וגזירות קשות, וחיו חיי דוחק ועוני.

כל יהודי היה שרוי במלחמה קיומית על מחייתו שלו, וגם אם העלה בדעתו לתמוך באחיו – ידוע ידע היטב שהשלטונות יתנכלו לו...

אולם סבו של ר' יהושע גוטוויץ החליט למסור את נפשו. הוא הקים 'מפעל חסד' מחתרתי, ועמד בנאמנות לימין כל נצרך ונזקק, כשלצידו בנו – אביו של ר' יהושע, ונכדו – ר' יהושע בעצמו. שלשלת הדורות הזו עמדה מאחורי 'מפעל הצדקה' המקומי, שלא היה לו שם ולא לוגו, לא מוקד התרמות ולא מחסן מוצרים, רק לב טוב וחם העומד הכן לעזור לכל יהודי, גם במסירות נפש של ממש!

הימים ימי דוחק, ובני המשפחה התקשו להשיג מימון לפעילותם. במסירות נפש של ממש גייסו פרוטה לפרוטה, ושלחו את ר' יהושע לשוק – לנסות לגייס עוד כמה פרוטות, ולרכוש בהם מוצרי מזון. למרבה הפלא, למקום הזדמן יהודי בעל הדרת פנים, אשר ניגש לר' יהושע והעניק לו צרור כסף. ר' יהושע לא הרבה לחקור, ידוע ידע שברוסיה אנשים לא מנדבים פרטים על חייהם ומקורות כספם, אלא מיהר ליטול את צרור הכסף ולרכוש בו מוצרי מזון...

באותו שבוע – היתה הרווחה והרחבה במרכז החסד' הקטן. כל נזקק זכה לארוחה חמה ומשביעה, כתוצאה מהקניה הגדולה של ר' יהושע ערך בשוק המקומי בעזרת צרור הכסף שקיבל מהאלמוני. גם בשבוע שלאחריו הגיע ר' יהושע לשוק, ושוב – כאילו התורם האלמוני המתין לו בנקודת המפגש, הגיש לו צרור כסף, ונעלם כלעומת שבא...

הדבר חזר על עצמו במשך כמה שבועות, ובני המשפחה הבינו כי יש דברים בגו. הם ביקשו לברר ולחקור מי הוא התורם האלמוני, ונעמדו בכל פינות השוק כדי להתחקות אחריו ולהכירו. אלא שלמרבה הפלא – כל עוד הם ניצבו בעמדות הביקורת' האיש לא הופיע, ורק כשהתייאשו ממנו – הופיע בפתע פתאום, הגיש את צרור הכסף, ושב ונעלם...

גם אני בעצמי, העיד הרה"ק רבי יענק'לה ז"ע, 'הייתי מעורב במצוד בנסיון לגלות מיהו התורם האלמוני, אולם נכשלנו במשימה. שבוע אחר שבוע היינו מחכים לו בפינות סתר ומחבוא ומצפים לראותו מופיע, אולם לא ראינו אותו מעולם. רק לאחר ששבנו הביתה – שמענו כי שעה קלה אחר כך הגיע האיש הנכבד לר' יהושע, הושיט לו את צרור הכסף, ונעלם! כך שהתחלנו לחשוד שמה מדובר באליהו הנביא או במלאך משמים...' – סיפר רבי יענק'לה...

ואז הגיעה ההוכחה: לאחר תקופה, עברה משפחת גוטוויץ לפראג. גם שם מצאה המשפחה עם מי להיטיב, ועד מהרה הקימה גם שם 'בית תמחוי' שסיפק מזון לעניי העיר. הפלא ופלא – אותה דמות פלאית שהגיחה לשוק

לאחר שנים
ארוכות של
מפגש שבועי
נשגב נטול
מילים - העז ר'
יהושע לפצות
את פיו פעם
אחת ויחידה,
וביקש את ברכת
האיש המסתורי
לקראת נישואיו.
האיש השיב כי
בשבוע הבא
יעניק לו מתנה,
ואכן, בשבוע
שלאחריו הגיע
עם צרור הכסף
בידו, והגיש לו
בנוסף גם את
הספר 'של"ה'
הקדוש, כשהוא
מפציר בר' יהושע
שיתמיד בלימודו
בספר זה

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

ככה
מתחילים
את היום!

נביאים וכתובים מאידים כבודקה

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

יחלתי (תהלים קיט מג). הנה כתבנו, דאחד מן הסימנים המבדקים לתורה לשמה הוא חקור דין. וחקור דין הוא שיתן בו הקדוש ברוך הוא דעה בינה והשכל לחקר בדיני התורה ולשאת ולתת בהם עד שיוציא דין אמת לאמתו. וצריך שהיו והמתנה בדבר, כדי להיות דבר דבור על אפניו. וכמאמר התנא (אבות מ"א פ"א), הו מתונים בדין. דפסוק הדין צריך המתנה כדי לעין הרבה בדבר ולחקר ולדרש בו חקירה אחר חקירה ודרישה אחר דרישה. ועלא מנהון סיעתא דשמיא, שיסיעוהו מן השמים דתסק לה שמעתתא אלבא דהלכתא:

יבקש לדעת כל דין על טעמו ושורשו

וזהו ששואל עכשו ואל תצל מפי דבר אמת, דהיגו הדינים שאני דן ומשמיע מפי לאחרים, אל תצל מפי דבר אמת, עזרני לפסק הדין כהלכתו בתכלית הידיעה, לדעת כל דין ודין בטעמו ונמוקו הראוי לו, שלא יאמר עלי הלכתא כותה ולא מטעמה, רק הורני האמת שאדע הדין בשדשו וטעמו. וזהו שאמר עד מאד, דהיגו שתתיה הלכתא כותי ומטעמי, והריני מקים מתון הדין, כי איני פוסק הדין מהרה, רק מתתין זמן אחר זמן, כדי לעין ולהוציא הדין לאמתו. וזהו שאמר כי למשפטך יחלתי, כלומר, כשיבוא אלי דינין לדון אותם, אני מתתין ומיחל ומצפה ומעין ונושא ונותן וחוקר ודורש, לעמד על עקר ההלכה, ולא אבוא לידי מכשול. לכן עזרני ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ו)

חובת הזהירות לכוין בתפילה ובפרט בימים הנוראים

צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך (דברים טז, כ). תמצא בראשי תבות אלה 'צלותא' בפירוש, והשאר עם האותיות והכולל גימטריא 'תפלה'. עוד צדק במלוי צדי דלת קוף, המלוי עם הכולל גימטריא היא תפלה. דבא להזהיר אזהרה על אזהרה על התפלה דאף על גב שהאדם בשאר ימות השנה אינו נותן לב להתפלל כראוי, בימים נוראים האלה צריך לתן דעתו ולהתפלל כראוי, דהתפלה במקום העבודה, ועקרה תלוי בלב כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. משום הכי נרמזה כמה פעמים כאן להזהיר עליה אזהרה אחר אזהרה [וכו']:

ולפי זה יש לפרש מה שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"א מ"ד) אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשו אימתי. והוא דבא להזהיר התנא עליו השלום על התפלה ביותר, דכיון דהתפלה במקום הקרבן, אם מבטל

התיקון להכניע את יצר הרע

כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. והיה אם שלום תענה ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך. ואם לא תשלים עמך וגו'. ונתנה ה' אלקיך בידך וגו' (כ י-יג).

אפשר לרמוז על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע, אי אזיל מוטב, ואם לאו יעסק בתורה. אי אזיל מוטב, ואי לאו יקרא קריאת שמע. אי אזיל מוטב, ואי לאו יזכר לו יום המיתה. וזהו שאמר כי תקרב אל עיר, הוא הגוף שלך שנקרא 'עיר קטנה' (גדרים לב). ויצר הרע אדוק דבוק בו ולא רצה להפרד ממנו, ואתה נתעוררת להלחם עם יצר הרע ההרחיקו מעליך, התקון הוא וקראת אליה לשלום, דהיגו קרא קריאת שמע ועסק בתורה. וזהו וקראת, היא קריאת שמע, לשלום, היא התורה הנקראת 'שלום'. והיה אם שלום תענה, דהיגו, אם על ידי התורה נכנע הגוף ונתנצח יצר הרע והלך לו, אז והיה כל העם הנמצא בה שהם כל אברי הגוף, יהיו לך למס ועבדוך, דהיגו כלם ילכו אחר עצתך לעבודתו יתברך. ואם לא תשלים עמך, דהיגו אפלו אחר שעסקת בתורה וקריית קריאת שמע לא נכנע הגוף ועדין יצר הרע בתקפו, אף על פי כן לא תשוב לאחור, רק התגבר לעשות מלחמה עם היצר הרע עד שיכנע הגוף ויברח יצר הרע. והתקון הוא, זכר לו יום המיתה, ובזה יכנע הגוף ויברח יצר הרע. וזהו שאמר ונתנה ה' אלהיך בידך, דהיגו, יכנע הגוף וימסר בידך לעבודתו יתברך משעם והכית את כל זכורה לפי חרב, דהיגו, יום החרב, שהוא יום המיתה, זכר אותו, ובזה יכנע יצר הרע ויברח לו. (פיתוחי חותם פרשת שופטים)

הדין צריך לחקור ולדקדק היטב בדין

צדק צדק תרדף וגו' (דברים טז, כ). בשפתי ספרתי כל משפטי פיך (תהלים קיט יג). בא לומר על מה שאמרנו על הדין שיהיה חוקר בדין מאד מאד, ואפלו דן איזה דין פעמים שלש, בכל פעם שיחזר אותו דין ויבוא לידי צריך לחקר בו היטב, שמא שנג בראשונה (ספרי דברים טז).

וזהו שאמר בשפתי ספרתי כל משפטי פיך, דהיגו הדינים שאני דן, אף על פי שדנתי אותם כמה פעמים, אני חוזר ושונה ומספר אותם בשפתי, ומדקדק בהם שמא טעיתי בראשונה: (אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

ידיעת הדין בשורשו ובטעמו

ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד, כי למשפטך

עצות וסגולות:

חודש אלול (א')

בחודש אלול צריך להתעורר ולשוב בתשובה

בחודש אלול צריך האדם להתעורר ולשוב בתשובה, שהוא עת רצון לקבלת התשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור א"ח סי תקפא, ז"ח ח"א צו:), וגם כן ימי הדין באים (שהוא) [שהם] ראש השנה ועשרת ימי התשובה ויום הכפורים, וצריך לחפש בחורים ובסדקים כל מה שעבר עליו באותה שנה בסתר ובגלוי ולשוב על הכל בתשובה שלמה. (פיתוחי חותם פרשת נצבים, ד"ה הנסתרות)

חודש אלול ה' קרוב ומצוי יותר

כי התשובה מועילה בכל זמן (דב"ר ב יב), ובפרט בחודש הזה שהוא מסגל לתשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור א"ח סי תקפא, ז"ח ח"א צו:), והקדוש ברוך הוא מצוי וקרוב בו, וימינו פשוטה בו לקבל שבים יותר מן החדשים האחרים.

(שערי ארוכה, אות נו"ן, ד"ה נחפשה דרכינו)

גם הנודם כל השנה, יתעורר בחודש אלול

אמנם הקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא רחמן מלא רחמים, ומרב רחמים מקבל השבים אפלו היו בשאר חדשי השנה ישנים ונרדמים מעבודתו יתברך, כשיתעוררו בחודש הזה מקבל אותם.

(שם אות אל"ף, ד"ה אני לדודי)

בחודש אלול נפתחים שערי רחמים

אף על גב דבשאר ימות השנה אם שב האדם בתשובה יש ספק אם נתקבלה תשובתו אם לא, מכל מקום בחודש אלול אם שב בתשובה שלמה מבטח לו שמקבלת תשובתו, מאחר דנפתחים בו שערי רחמים והוא עת רצון. (שם ד"ה לולי האמנתי)

בחודש אלול אין הקב"ה מדקדק עם השבים

התשובה היא נשגבה עד מאד, כיון שהיא עת רצון ומקורות הרחמים פתוחים, והימין פשוטה לקבל השבים (זוהר ח"א כג, תיקו"ז ת"ו ו כב:), ובחודש הזה אין מדקדק הקדוש ברוך הוא עם השבים כל כך.

(שערי ארוכה אות ח"ת, ד"ה חטאתי אודיעך)

דבר מלפניו פיו ולבו שוין, לא כמו שנאמר (תהלים עח לו-לז) 'זיפתוהו בפיהם ובלשונם יקצבו לו, ולבם לא נכון עמו, וכמו שמצינו (ברכות כח.) מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש, דבעינן הפה והלב יהיו שוין. וזהו שאמר (תהלים קיט קמה) קראתי בכל לב, גלוי וידוע לפניך שפי ולבי שוין, ואדרבא, יש חשק בלבי יותר ממה שאני שואל בפי, ולהכי נקט בכל לב, וכיון דהכי הוא, ענגי וכמו שלבי שלם כל כך בשאלתי בלי שום תעדיבת מחשבה ופגיה אחרת, גם אתה עזרני שחקיקך אצרה, שאהיה שומר מצותיך כראוי ולא יתערב זר בהם: (אלף בינה קיט אות ק)

לא יחשוב בעת התפילה אפילו בדברי תורה

ראה כי פקודיך אהבתי ה' כחסדך חגי (תהלים קיט, קנט). אף על גב דדבק בתורה הרבה ואינו פורש הימנה, מכל מקום בעת התפילה אינו מחשב בדברי תורה, רק דעתי עם התפילה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד (שבת י.). וכמו שאמר רבותינו ז"ל (ברכות לא.), אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, שאם אינה הלכה פסוקה יהיה לבו טרוד בעיון אותה הלכה, ולא יהיה לבו שלם בתפילה. ועקר התפילה בלב, כמו שכתוב (דברים יא ג) 'זלעבדו בכל לבבכם':

וזהו שאמר ראה כי פקודיך אהבתי, דהינו, אף על גב דאני דבק בתורתך כל כך, מכל מקום פקודיך שהם תפלותיך, אהבתי, בעת התפילה אני מפנה דעתי מדברי תורה ואיני נותן דעתי כי אם בתפילה, דזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד. ואף על גב דאני אוהב התפילה ונותן דעתי בה, איני סומך על זה שבשביל כך תעשה בקשותי, איני בוטח רק בחסדך הגדול שתעשה עמי חסד, וזהו שאמר כחסדך חגי:

(אלף בינה קיט אות ר)

אדם צריך לזהר בזה:

(שערי ארוכה אות צ)

לכל תפילה יש כוונה מיוחדת עבודה

ברוך אתה ה' למדני חקיך (תהלים קיט, יב) הנה כתבנו באות אל"ף (בפסוק 'אחלי יכנו דרכי לשמור חוקיך') דמלת חקיך מדבר על התפלות, שהם חק קבוע ערב ובקר וצהריים. וכונת התפלות אינן דומות זו לזו, וכל ברכה וברכה יש לה כונה מיוחדת בפני עצמה, ואינן דומות זו לזו. וגם כן אינו דומה כונת הברכות דתפלה זו לכונת הברכות שבתפילה אחרת, וכן נמי בין חל לשבת, ובתפלות שבת בעצמם אינן דומות זו לזו, וכן בימים טובים, כמו שכתב רבנו זלה"ה (שער הכונות דרושי התפילין דרוש ה, פרי עץ חיים שער התפילה פ"ז), ועמק גדול יש בהם:

דוד בקש לידע שורש כל תפילה

ושואל מהקדוש ברוך הוא שילמדוהו כונת כל ברכה וברכה על אמתתה. וזו היא כונתו, כלומר ברוך אתה ה' שאני מברך לך בכל תפלה הודיעני שרשה, שאדע כל ברכה על אמתתה, כדי שתהיה תפילתי מקבלת ומרצה לפני כסא כבודך. וכך הוא פרוש הכתוב, כל ברוך אתה ה' שהיא בחקיך שהם התפלות, למדני אותה כדי שאתפלל לך כראוי. וזה נמי קאי על מה שאמר (פסוק י) 'אל תשגני ממצותיך, דמיירי נמי על ברכות המצות, שלא ישנה בהם, שיהיה יודע כונת ברכת כל מצוה ומצוה על אמתתה כתקונה:

(מעגלי צדק אות ב"ת)

המתפלל צריך שיהיו 'פיו ולבו שווים'

אי נמי, דרחמנא לבא בעי, ובעינן שיהיה השואל

האדם תפלה בטל הוא ובטלים חיוו כי אין לו על מי לסמוך, וטוב לו שלא נברא דטוב מוחו מתייו. לכן צריך האדם להיות זהיר בתפלה ביותר. וכשמתפלל צריך להיות לבו כי אם בתפלה, שהיא תלויה בלב כמו שכתוב (דברים יא ג) 'זלעבדו בכל לבבכם', כי אם מתפלל ולבו בל עמו לתפלה רק לצרכי עצמו תפלתו בטלה ומבטלת. ועוד גם כן כיון שתפלת שמה עשרה יש בה גם כן שאלת צרכי האדם כמו ברכנו רפאנו, לא יהיה מכון ומשים לבו רק לברכות שהם צרכי גופו, וברכות שהם להודאות ה' אינו נותן לבו להם, שאם הוא עושה כן גם בזה תפלתו בטלה ומבטלת. ועוד צריך להזהר להתפלל כל תפלה ותפלה בזמנה הראוי לה, שיהיה משכים ומעריב כראוי, ולא יעשה תפלות סמוכות, דעקר כל תפלה ותפלה היא בזמנה כמו הקרבן הנאמר בו (ברכות כו.) עבר זמנו בטל קרבנו:

וזהו הכונה אם אין אני לי שהיא התפלה הנקראת 'אני' כאמור, מי לי, דהינו מה נשאר לי ומה יש לי בידי, כיון שאין אני מתפלל אין בידי שום דבר ואין בי שום ממש, דטוב מותי מתי. לכן צריך להזהר בה ביותר דזהו עקר חיי, ובתנאי גם כן כשאיהיה מתפלל לא אתן דעתי כי אם בתפלה, שלא אהיה מהרהר בהבלי העולם. ועוד לא אהיה מכון כי אם בברכות שהם צרכי הגוף ולא אהיה מכון בברכות שהם לשבח ה', דאם אני עושה כן תפילתי מבטלת:

וזהו וכשאני לעצמי מה אני, דהינו כשאני שהיא התפלה תהיה לעצמי, מה אני דהינו אותה התפלה שהיא אני מה היא שוה, אינה שוה כלום, הרי היא בטלה ומבטלת, לכן אני נזהר בזה. ועוד התפלה צריכה להיות בזמנה כראוי, וזהו ואם לא עכשו אימתי, דהינו בכל תפלה צריך אני לומר בזמנה אם לא עכשו שהוא זמנה אימתי, דאם עבר זמנה בטל קרבנה. לכן אני נזהר בזה וכל

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

הוא ממתין, ומתקשה להאמין למראה עיניו - ההזמנה בצעה, אכן, ואפלו שולם בעבורה... מה קורה פה?! הוא מתפרץ בכעס: "מה שילם? מי שילם? אני מכיר את השיטות הללו. היום זה שולם, מחר אני מוזמן לבית משפט, עם תביעה וקנסות, עם רבית והצמדה... אני לא שלמתי ולא הזמנתי!". הפקידה לא יודעת מה לענות, ומפנה אותו לבוס. "תעלה קומה אחת למעלה, שם צורי יושב. דבר אתו!". הוא עולה לצורי, ומתחיל להטיח: "אני אביא לכאן את התקשרת. יהיו לכם בזיונות... מה קורה כאן? לא הזמנתי, לא שלמתי, קבלתי סחורה..."

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: חכמתו הנפלאה של השרברב איך להחיות לב אלמנה, ואח"כ המעגל שנסגר אחרי עשרים שנה.

הנהג.

"הבאתי סחורה".

"את זה אני רואה, אבל למה? מי ביקש ממך?"

"אתה מקבל בדיוק את מה שהזמנתי".

"לא הזמנתי כלום!", הזדעק בעל הבית, "רק בקשתי הצעת מחיר. קח את הסחורה חזרה, תעלה הכל לאוטו וסע..."

הנהג, שלא הבין על מה המהומה, הסביר: "אדני, אני בסך הכל המוביל. בחברה קבלתי את ההזמנה הזו, ואם אני אחזיר הכל, יפטר אותי. עשה לי טובה, גש למשרד בעצמך ודבר אתם".

בעל הבית ראה שאין לו בררה, נכנס לרכב ונסע לבני ברק ל"איציק וצורי".

זועם כלו, הר געש ממש... הוא פונה לפקידה: "מה זה פה? אתם... אתם... בקשי רב הצליח להוציא מפיו את המלים ולהסביר את עצמו.

"בא נפתח את ההזמנה", מרגיעה אותו הפקידה, "הכל ממוחשב. גנסה לבדק".

הוא ממתין, ומתקשה להאמין למראה עיניו - ההזמנה בצעה, אכן, ואפלו שולם בעבורה... מה קורה פה?!

הוא מתפרץ בכעס: "מה שילם? מי שילם? אני מכיר את השיטות הללו. היום זה שולם, מחר אני מוזמן לבית משפט, עם תביעה וקנסות, עם רבית והצמדה... אני לא שלמתי ולא הזמנתי!".

הפקידה לא יודעת מה לענות, ומפנה אותו לבוס. "תעלה קומה אחת למעלה, שם צורי יושב. דבר אתו!".

הוא עולה לצורי, ומתחיל להטיח: "אני אביא לכאן את התקשרת. יהיו לכם בזיונות... מה קורה כאן? לא הזמנתי, לא שלמתי, קבלתי סחורה..."

צורי מנסה להרגיע את הרוחות: "למה לצעק? בא נבדק". הוא פותח את המחשב וקורא: "אדני, יש פה הזמנה, וגם שולם".

והאינסטלטור בשלו: "מה הזמנה? כבר אמרתי לך עשר פעמים, אני לא שלמתי כלום!".

"נכון, אתה לא שלמתי. אמרתי ששולם...", אומר צורי בשלוח.

"מי שילם? מה זה שולם?"

"אין גזק" - השיב לה.

התפלאה האלמנה מאד, ושאלה: "איך זה יתכן, הרי עבדת פה יום שלם?"

"נכון", אמר לה האינסטלטור, "אני עבדתי אבל העיריה משלמת".

"העיריה?" - לא הבינה האשה, "מה הקשר?"

"אכן! העבודה שבצעתי היא במסגרת פרויקט שיקום שכונות, שהוא פרויקט נרחב שבו העיריה לקחה על עצמה את הממון לשפוח שכונות מישנות. אני עובד, מגיש להם את החשבון והם משלמים לי, כך אני מרויח עוד ועוד עבודות, ואף את מרויחה תקונים חנם אין כסף".

ובמלים אלו עזב את הבית, כשתודת האלמנה הנרגשת מלווה אותו בספוק רב.

חלפו שנים, מידענו האינסטלטור הצליח לחסוך סכום כסף נכבד, והוא החליט לרכוש מגרש ברמת גן ולבנות עליו בית. בשלב ראשון הזמין מהנדס, שאשר לו את התכניות, ובשלב השני רכש חמרים, כשכדי לחסך בעליות הוא טורה לכתת את רגליו, לבדק היטב איכות המול מחיר, ולערוך סקר שווקים בין הצעות מחיר שונות בחניות רבות.

במהלך הבדיקה הגיע למפעל בבני ברק בשם "איציק וצורי", וערך גם בו ברור יסודי.

יומים מאחר יותר, בהגיעו לשטח המגרש, הוא נדהם למראה עיניו. משאית של "איציק וצורי" חונה שם - ופורקת סחורה.

"סלח לי, מה אתה עושה כאן?" - קרא לעבר

צדק צדק תרדף וגו' (טז, כ).

ה"מאזני צדק" מייצג נותן צדקה, להזכיר לעצמו ללא הרף את העובדה שהוא זוכה להימנות על הנותנים, ואלו העני המסכן, נאלץ להזדקק לחסדי הבריות ולהימנות על המקבלים.

ברם, פשוט לכל - שהנתינה צריכה להעשות בכבוד המרבי למקבל, על מנת שהוא כלל לא יחוש את עצמו מסכן, הנאלץ לאכול לחם חסד ולהזדקק לטובות הזולת.

על נתינה מיוחדת כזו, בה השכיל הנותן לתת בכבוד, ספר ידידי, רבי נסים תשובה, מפי בעל המעשה.

יהודי אחד עסק לפרנסתו במקצוע השרברבות. הוא עבר נסיון רב ונחשב בקי ומוצלח בתחום. תחת ידיו האמונות באו על פתרון תקלות פשוטות וסבוכות, וכל מקרה בו התבקש לטפל זכה ליחס מקצועי ביותר.

באחד הימים נקרא בדחיפות לבית מסוים. כשהגיע לשטח הבין שמדבר בתקלה חמורה. לא עוד סתימה של צנרת, או ברז ישן שדולף - התיקון הנצרך הוא פרויקט ממש! נדרשת עבודה של שעות רבות, החלפת חלקים יקרים ושיקום יסודי של המערכת כלה.

תוך כדי עבודה, הוא הבין שבעלת הבית אלמנה, ה' ירחם, וכי יש לה כמה יתומים רכים - וכסף אין.

בו במקום גמלה בלבו החלטה שכסף לא יקח ממנה, אולם הוא התחבט בשאלה איך יוצאים מזה בכבוד, וכיצד יצליח למרות זאת לתת לה הרגשה טובה?

במשך כל שעות העבודה, חשב כל הזמן אך ורק על ענין זה:

"חייבים למצוא מוצא", אמר לעצמו, "איך מסיימים את הפרויקט, ויוצאים ללא תשלום, מבלי שאלמנה זו תחוש עצמה מסכנה ונזקקת".

בסוף היום, כשגמר את העבודה, נגשה אליו האלמנה בדחילו ורחימו, לברר את הסכום המבקש. פניה הסגירו את המצוקה כששאלה את האינסטלטור: "מה הנזק?"

אוצרותיהם של מגידים

"העיריה".

"על איזו עיריה אתה מדבר? מי העיריה ששלמה?"

כעת מתבונן צורי עמוק לתוך עיניו ואומר: "לפני עשרים שנה, בבית של אמא שלי, החלפת את כל הצנרת, בניית תשתית חדשה לביוב

והעיריה שלמה..."

ידעתי איזה חסד אדיר גמלת לאמא שלי, ובמשך עשרים שנה המשכתי לעקוב אחרך ולחשוב מתי אוכל לגמל עמך טובה על החסד הזה. השבוע, כשנכנסת אלינו לקבל הצעת מחיר,

סוף סוף יכלתי להחזיר לך טובה.

אותה עיריה ששלמה אז, שלמה גם כעת..."

הנה כי כן, שִׁלַח לְחִמְקָךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם – כִּי בְרֹב הַמַּיִם תִּמְצָאֵנוּ.

(הגאון רבי שלמה לוינשטיין – ומתוך האור)

הסכימו להצעה, והכפרי שם פעמיו לארמון: מוכן הוא לענות לשאלות. הביאוהו לפני המושל, והכומר ניצב לימינו. בראותו את הכפרי לבוש הבלואים בז לו בליבו, חס על המלים, וזיקר כנגדו שתי אצבעות. נשא הכפרי למולו אצבע אחת. אדמו פני הכומר, ושיטח כף ידו לנוכח פני הכפרי. התחייך הכפרי, ונופף באגרופו. הביט הכומר סביבו בקדחתנות, ניגש לשולחן, ונשא בארשת ניצחון בקבוק יין אדום. גישש הכפרי בכיסו, והוציא נתח גבינה כפרית. הצינה לראווה. השח הכומר ראשו, ושמט כתפיו מובס. "ניצחתם", בישר המושל לכפרי. "לך אמור לאחיך שאינם צריכים לחשוש עוד!"

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: בידינו גם הפיתרון: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", לדעת שיש מנהיג לבירה "והוא לבדו עשה ויעשה לכל המעשים". הן זה עיקר. היהדות, הראשון משלושה עשר העיקרים! נכון, הוא ציוונו לעשות ולפעול, אבל כשנעשה את שלנו ונסמוך עליו - יביא את התוצאות הרצויות

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח, יג)

באחת מערי ספרד ישבו היהודים ונהנו מרוב טובה, עד שקם כומר צורר והסית את המושל להחרים את רכוש היהודים ולגרשם ממחוזו. ההסתה המתמדת החלישה את התנגדות המושל, ולבסוף הציע שהכומר יתעמת עם נציג היהודים. והיה וינצחו היהודים, יסכר פי הכומר. יפסידו בוויכוח, ישאו בתוצאות.

ימים מספר לאחר מכן עלה יהודי כפרי העיריה למכור את תוצרתו, ותנויות היהודים סגורות. בא לבית הכנסת, והוא מלא מפה לפה במתפללים. נחרד: האם נשמט ממנו חג, האם חילל יום טוב בשוגג? שאל, וסחו לו שגורלם תלוי בתוצאות ויכוח - ואיך לא יגזרו תענית ויעתירו לפני שוכן מרומים!

אמר הכפרי: "הנני, שילחוני ואלך, אתייצב לוויכוח. אם אנצח, מוטב. ואם לאו תאמרו שהיתה זו יוזמתי, תדעו מה סוג השאלות ותוכלו להתכונן כראוי".

הסכימו להצעה, והכפרי שם פעמיו לארמון: מוכן הוא לענות לשאלות. הביאוהו לפני המושל, והכומר ניצב לימינו.

בראותו את הכפרי לבוש הבלואים בז לו בליבו, חס על המלים, וזיקר כנגדו שתי אצבעות. נשא הכפרי למולו אצבע אחת. אדמו פני הכומר, ושיטח כף ידו לנוכח פני הכפרי. התחייך הכפרי, ונופף באגרופו.

הביט הכומר סביבו בקדחתנות, ניגש לשולחן, ונשא בארשת ניצחון בקבוק יין אדום.

גישש הכפרי בכיסו, והוציא נתח גבינה כפרית. הצינה לראווה.

השח הכומר ראשו, ושמט כתפיו מובס.

"ניצחתם", בישר המושל לכפרי. "לך אמור לאחיך שאינם צריכים לחשוש עוד!"

הכפרי יצא שמח וטוב לב, והמושל פנה אל הכומר: "סלח לי, אבל לא הבנתי דבר!" פיקח כשד הוא, השיב הכומר. "אמרת לי שיש שני אלוהויות - וענה שאין אלא אל אחד. אמרת: הלא אלוקים פיזר אתכם בכל קצוות תבל, וענה: עתיד הוא לקבצנו. הראית לי את היין האדום כדם, לרמוז שהם צלבו את משיחנו. וענני: הלא הובטחנו שאם יהיו חטאינו כדם, ילבינו כשלג!"

בינתיים הגיע הכפרי לבית הכנסת, ובישר על ניצחונו: לא היה קל מזה! התקבצו כולם סביבו, וסיפר: "הכומר הראה לי שהוא ינקר עיני בשתי אצבעות, וענית שאני אנקר עיני באצבע אחת! הראה שרוצה הוא לסטור על פני, ונופפתי מולו

באגרופו! כיוון שכך, נופף בקבוק יין כרצון להתפייס, הוצאתי גם אני גבינה, כהסכמה. ולכן השלים, וביטל את הגזירה".

צחוק צחוק, אבל כשנתבונן באורחות חיינו נראה שרצופים הם מעמדות באלו, "דו שיח של חרשים", בכל שטחי החיים!

באיזה שם אחר ניתן לכנות את שרשרת הפעולות ופעולות הנגד בינינו לשכנינו. באיזה כינוי אחר ניתן להכתיר את יחסי הדתיים והחילוניים, הוותיקים והעולים, האליטות והמון העם, האזרח הקטן מול הרשויות. העובדים מול המעסיקים, המפרנסים מול כוחות ההון.

ואפילו בקרב המשפחה, הורים מול בני נוער, מחנכים מול תניכים. האין לכל אחד שפה משלו, דפוסי חשיבה והתנהגות שונים, וכל הדברות נתפסת באופן שונה בשני הקצוות?

זה מתסכל? ודאי! מייאש? לא ולא! ומדוע, משם שבידינו גם הפיתרון: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", לדעת שיש מנהיג לבירה "והוא לבדו עשה ויעשה לכל המעשים". הן זה עיקר. היהדות, הראשון משלושה עשר העיקרים! נכון, הוא ציוונו לעשות ולפעול, אבל כשנעשה את שלנו ונסמוך עליו - יביא את התוצאות הרצויות, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום: "אקרא לאלוקים עליון, לאל גומר עלי", ואמר: "ה' יגמור בעדי, ה' חסדך לעולם!"

לפיכך "תמים תהיה", עשה את שלך בתמימות ובשלימות. מתוך ידיעה שאתה "עם ה' אלוקיך"! (הגאון רבי שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

אוצרותיהם של מגידים

כי כך היא הסדר אצל כל אדם, שבכל תחילת שנה אומר לעצמו: 'מאי דהוה הוה, אבל שנה זו תהיה 'השנה' בה' הידיעה! השנה אני הולך לעשות שינוי בכל הדברים שאני צריך להתחזק בהם, ואתעלה בכל התחומים, בתורה, בתפילה, בעבודה, וכו', וגם בענינים הגשמיים אני הולך להתפלל ולקרוע שערי שמים ולפעול לעצמי שנה טובה ומבורכת ללא כל הצרות והדאגות שהיו לי בשנים שעברו'. אך כאשר חולפת לה השנה ומגיעים לסופה נוכח האדם לראות שהחלטותיו לא עמדו במבחן המציאות, ולמעשה לא היתה זו אלא 'שנה' רגילה ככל השנים, ולא 'השנה' בה' הידיעה

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: אם ינצל האדם כראוי את חודש האלוף ויעשה הכנה לשנה החדשה בתשובה ומעשים טובים, או אז יזכה וודאי שתהיה השנה הבאה עליו לטובה 'השנה' בה' הידיעה, מתחילתה ועד סופה, הן ברוחניות - שיוכל עמוד בקבלות הטובות שקבל על עצמו, ובענינים שהתחזק בהם, מאחר שכבר עמד בזה חודש ימים. והן בגשמיות - שהקב"ה ימלא כל משאלות לבו לטובה.

ונראה פשוט, שאם ינצל האדם כראוי את חודש האלוף ויעשה הכנה לשנה החדשה בתשובה ומעשים טובים, או אז יזכה וודאי שתהיה השנה הבאה עליו לטובה 'השנה' בה' הידיעה, מתחילתה ועד סופה, הן ברוחניות, שיוכל עמוד בקבלות הטובות שקבל על עצמו, ובענינים שהתחזק בהם, מאחר שכבר עמד בזה חודש ימים. והן בגשמיות, שהקב"ה ימלא כל משאלות לבו לטובה.

ויש לרמוז דבר זה בלשון הגמרא (יבמות יג, ב): 'כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה', דהיינו שאם יתחזק האדם ויעשה הכנה הראויה לשנה החדשה בתחילתה, בל הימים שקודם ראש השנה, אז יטיל לה הקב"ה לאותה שנה ה"א בסופה, שתהיה 'השנה' בה' הידיעה. ודו"ק.

(הגאון רבי מאיר צוויבל - נר המאיר)

השנים, ולא 'השנה' בה' הידיעה, וזהו 'מראשית השנה ועד אחרית שנה', דהיינו שבראשית היא 'השנה', ובאחריתה אינה אלא 'שנה'. ע"כ.

ידועה אמרתו של הרה"ק הייטב לב ז"ע על הפסוק (דברים יא יב): 'ארץ אשר ה' אלוךך דורש אותה וגו', מראשית השנה ועד אחרית שנה, דנקט הכתוב בתחילה 'השנה' בה' הידיעה, ולבסוף שינה וכתב 'שנה' בלא ה', כי כך היא הסדר אצל כל אדם, שבכל תחילת שנה אומר לעצמו: 'מאי דהוה הוה, אבל שנה זו תהיה 'השנה' בה' הידיעה! השנה אני הולך לעשות שינוי בכל הדברים שאני צריך להתחזק בהם, ואתעלה בכל התחומים, בתורה, בתפילה, בעבודה, וכו', וגם בענינים הגשמיים אני הולך להתפלל ולקרוע שערי שמים ולפעול לעצמי שנה טובה ומבורכת ללא כל הצרות והדאגות שהיו לי בשנים שעברו'. אך כאשר חולפת לה השנה ומגיעים לסופה נוכח האדם לראות שהחלטותיו לא עמדו במבחן המציאות, ולמעשה לא היתה זו אלא 'שנה' רגילה ככל

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

השבוע במדור:

אם מותר ליתן שוחד לפקידים ועסקני ציבור | חיישני שבת בפרגולה | כלב נחייא בשבת | נאלץ להתפלל בחודש אלול ביחידות, האם צריך לתקוע בשופר | האם ניתן לתקוע בחודש אלול בשופר פסול | דין ירושה בגבאות

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בעל מנחת אשר

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'

אך בערוך השלחן (ח"מ סימן ט' ס"א) כתב אף הוא שאסור לממונים על הציבור ליקח שוחד, וז"ל:

"ולאו דווקא דיין אסור בקבלת שוחד אלא אפילו כל הממונים וכל העוסקים בצרכי ציבור אף שאין דיניהם דין תורה ואסורים להטות הענין בשביל אהבה או שנאה וכ"ש ע"י לקיחת שוחד".

ובסוף הסעיף ציין לח"ס, אך לא ציין מקור כלשהו, ומשער אני שכוונתו למה שכתב החתם סופר בשו"ת (ח"מ סימן ק"ס) בענין רב אחד שנבחר ע"י נציגי הציבור והתברר שהממונים קיבלו שוחד כדי שיבחרו ברב זה ולא במתחרו, והחת"ס פסק שהמינוי בטל ומבוטל דכיון שנציגי ציבור צריכים שכל מעשיהם יהיו לשם שמים והשוחד יעזור עיני חכמים אין כל תוקף בהחלטותיהם. ואם הרב בעצמו היה מעורב בזה פסול הוא מלכתחילה ברבנות.

ובכל תשובה זו החמיר החת"ס עד למאוד, ומכל דבריו נראה שמדמה כל ממונה ונציגי ציבור לדיינים, ע"ש.

ובאמת הדברים פשוטים בתכלית, הלא תורתנו הקדושה ספר הישר הוא (יהושע י' י"ג ושמואל ב' א' ח) ואבותינו ישרים היו (עבו"ז כ"ה ע"א) ואורחות תורה אורחות יושר המה ואוי לנו אם נסמוך על נציגי ציבור ומשרתיו שיהנו שלא במדת היושר וילכו בדרכים עקלקלות והשלמונים יכתבו את כל החלטותיהם ואין לך פגיעה גדולה מזו בטובת הציבור.

והרי מבואר בדברי הרמב"ן בפירושו עה"ת (וישלה ל"ד י"ג) מהירושלמי דבכלל הדינים שנצטוו בהם בני נח בשבע מצוותיהם איסור השוחד, הרי לך דאף שלא נצטוו בלאו דשוחד מ"מ בכלל דינים הוא, הרי שמצד השכל והמוסר יש בזה עול ואון. ואף שהרמב"ן מיירי בשופטים, מ"מ נראה פשוט כדברי הגדולים הנ"ל דודאי זה נגד רצון התורה שהחברה התורנית תתנהג בדרך עקלקלה בחוסר יושר ורדיפת בצע, והאיסור רובץ בין על הנותן ובין על הנוטל, וכל זה פשוט וברור כביעותא בכותחא וכשמש בצהריים.

וכתב בפלפולא חריפתא (שם אות ש' והביאו הפתחי תשובה בסימן ל"ד ס"ק כ"ז) שלמדנו מדברי הרא"ש דאעפ"י שלא מדובר בבית דין ממש הדין עפ"י דין תורה אלא בקנס בעלמא במשפט דריש גלותא וכמ"ש רש"י מ"מ אף בזה אסור ליטול שוחד והוסיף בזה תוכחה מגולה:

"וכתבתי זה להורות לנאמנים על הציבור אף על פי שאין דיניהם דין תורה ולא נתקבלו לכך, אפ"ה יזהרו מלקבל מתנות על דיניהם".

ואם קבלה היא נקבל אבל אם לדין יש תשובה, דאף דאכן לא מדובר בדין תורה ממש, מ"מ מדובר במשפט ובעונשים בדרך קנס, ואין ללמוד מזה לפקידים וממונים שאינם עוסקים לא במשפט ולא בעונשים ואין הנידון דומה לראיה. ואפשר דאף הוא לא מיירי אלא בממונים לשפוט ולהכריע בעניינים שבין אדם לחבירו, וצ"ע.

(ולכשעצמי לא הבנתי כלל את קושיית הרא"ש) דהלא פרש"י ששילם את מיסיו של רב פפי, ורב פפי כלל לא שימש כדיין וכשופט אלא רב אבא בר יעקב הוא זה שנתמנה מטעם ריש גלותא לעיין בדיני של בר חמא, ורב פפי שימש כסניגור בלבד להפוך בזכותו של בר חמא, ומה איסור יש לו ליטול שכר ושלמונים, ואפשר דס"ל לפלפולא חריפתא שרב פפי ישב בדין לצידו של רב אבא בר יעקב, וצ"ע).

אם מותר ליתן שוחד לפקידים ועסקני ציבור

שאלה: במה ששאל במה שנהגו במקומו לפזר כספים לעסקנים, נציגי ציבור ופקידי ממשל כדי להשיג רשיונות בניה ועסק וכדומה האם יש בזה איסור.

תשובה: באמת לא מצינו איסור נטילת שוחד אלא בדיינים וכמ"ש בפרשת משפטים "ושוחד לא תקח כי השוחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים" (שמות כ"ג ח), וכ"ה בפרשת שופטים (דברים ט"ז ט). ובחושן משפט (סימן ט' ס"א) ולא מצינו איסור שוחד בזולתם. ואפשר שאין הדברים אמורים אלא בב"ד שמצווה לדון משפט צדק ולהמנע מעיוות הדין, ואלקים נצב בעדת אל, משא"כ בכל הנ"ל שאינם עושים דין ומשפט ואין אלקים ניצב בעדתם.

אמנם יש מגדולי האחרונים שקבעו נחרצות שאסור אף לממונים ופקידים ליקח שוחד, ובעיקר השתיתו דבריהם על דברי הרא"ש, ואבאר. הנה אמרו בסנהדרין (כ"ז ע"א):

"דבר חמא קטל נפשא, אמר ליה ריש גלותא לרב אבא בר יעקב פוק עיין בה, אי ודאי קטל ליכהויהו לעיניה. אתו תרי סהדי אסהידו ביה דודאי קטל. אזל איהו אייתי תרי סהדי, אסהידו ביה בחד מהנך, חד אמר קמאי דידי גנג קבא דחושלא, וחד אמר קמאי דידי גנג קתא דבורטיא. אמר ליה מאי דעתך כרבי מאיר, רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי, ורבי יוסי, האמר הוזהר בדיני ממונות כשר לדיני נפשות. אמר ליה רב פפי הני מילי היכא דלא סתם לן תנא כרבי מאיר, הכא סתם לן תנא כרבי מאיר... קם בר חמא נשקיה אכרעיה, וקבליה לכרגיה דכולי שניה".

הרי שבר חמא שילם את מיסיו של רב פפי כל ימיו מתוך הכרת הטוב שהפך בזכותו, וכתב הרא"ש (פ"ג סימן י"ז) דאין בזה איסור שוחד מאוחר דאסור כיון שבלא"ה תלמיד חכם פטור מתשלום מיסים, ע"ש.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

חיישני שבת בפרגולה

שאלה: ראובן מעוניין לבנות במרפסת ביתו פרגולה סגורה עם תקרת אלומיניום שנסגרת ונפתחת על ידי מנוע חשמלי, ובתוכניתו לפתוח את הגג לפני חג הסוכות ולסכך את המקום כדת וכדין על גבי קורות מעץ.

מאחר והסגירה של הגג מיועדת להגן על המרפסת מפני הגשם, ומה יעשה בחג ובשבת שבתוך החג במידה ויתחילו לרדת גשמים, איך וכיצד יסגור את מרפסת הסוכה. לפיכך הגה ראובן רעיון נפלא להשתמש בחיישנים מיוחדים שמוזהים את בוא הגשם, ומיד הם מפעילים מעצמם את הסגירה האוטומטית של הגג. אלא שכעת הוא ניצב ושאלתו בפיו: האם אכן מותר לבנות גג סוכה עם חיישני גשם, שברגע שיש גשם הגג נסגר בשבת ובחג?

תשובה: אין בעיה מצד איסורי שבת שיש חיישנים שפועלים מעצמם, אלא אם כן זו פעולה ניכרת שיש בה רעש, שאז לבני אשכנז יש בזה איסור משום אוושה מלתא, כמו שנראה מדברי הרמ"א בס' רנב סעיף ה.

כיוצא בזה, יש סוברים להחמיר לפי שיטת הרמ"א, גם ממטרות שהפעולה כרוכה ברעש התזת המים וסיבובי הברז, משום אוושה מלתא וזילותא דשבתא, זולת במקום הפסד. אמנם לגבי ממטרות שעושות רעש, נראה שיש מקום יותר להקל בזה, כיון שההתזה מתבצעת אוטומטית לפי שעון בזמנים קבועים, והרי הדרך הוא לכוון את ההשקיה על ידי שעון שבת, והרי זה דומה למקרה וכל מתקני קירור וחיומום שלא גזרו בהם באופן כזה. וכך הדבר גם לגבי מנועי המזגנים שמחוץ לבתים שמופעלים אוטומטית ונכבים אוטומטית, שאין בזה משום אוושה מלתא, שכן הוא רגילות העניין, ואין הדבר נעשה לצורך שום דבר האסור בשבת. מה שאין כן לגבי החיישנים שאין בהם קביעות, אלא בגלל הגשם לפתע נעשים ברעש, ראוי להולכים בשיטת רמ"א להחמיר, אא"כ יש הפסד מרובה לסוכה וכדומה. במקרה שהסגירה נעשית בשקט בלי לעורר שימת לב, נראה שאין חשש, אך ברוב המקרים קשה לומר שאין זה נראה לעיני בני אדם ואינו נשמע באזניהם.

ובנוגע לתריסים חשמליים, נראה שאם מכוונם בשעון שבת יש יותר מקום להקל, כיון שרוב התריסים נסגרים עם חבל, כך שלא אוושה מלתא שהדבר נעשה על ידי מנוע. בתריסים שהקצב המונוטוני של סגירה חשמלית של תריס כזה הוא ייחודי לתריס כזה, ואפשר לשים לב שהם לא נסגרים בצורה רגילה, יש מקום להחמיר.

מקורות לעיון והרחבה: הרמ"א בסימן רנב סעיף ה' כתב: ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול (טור ותוספות והרא"ש פ"ק דשבת, וסמ"ג וסמ"ק וסה"ת והגה"מ פ"ו ותשובת מהר"ו סימן ק"ל ואגור) והכי נהוג לכתחלה. וראה משנה ברורה (ס"ק מח): כלל בזה כל כיוצא בזה המשמע קול דאוושה מלתא ואיכא זילותא לשבתא.

כלב נחיה בשבת

שאלה: התארחנו בעיר בצפון, אחד השכנים בבניין ל"ע עיוור בשתי עיניו, והוא מסתייע באופן קבוע בכלב נחיה. בשבת באתי לאחל לו 'שבת שלום', הוא קרא לי מהסלון לפתוח את הדלת אך אז יצא הכלב מפתח הבית, והוא ביקש ממני להשיבו לו.

לא חשבתי עד אז על עצם השאלה אם מותר להשתמש בכלב נחיה בשבת. אך מלבד זאת, תהיתי כעת האם היה מותר לי לפתוח אותו על ידי דבר מאכל שאניח לו בפתח הבית וכך אחרי שיכנס לבית אסגור את הדלת, או שמא הדבר אסור משום צידה?

תשובה: מותר להשתמש בכלב נחיה בשבת. איסור צידה לא שייך בכלבים שחיים בבית ואינם מורדים לברוח מבעל הבית.

מקורות לעיון והרחבה: הפוסקים דנו בשאלה אם מותר לסומא להיכנס לבית הכנסת עם 'כלב נחיה'. בשו"ת אגרות משה הביא את דברי הירושלמי שרבי אימי ציווה על מלמד התינוקות, שאם יבוא לבית המדרש "בר נש מלכלך באורייתא", דהיינו אדם המעוניין ללמוד תורה, אזי "תיהוון מקבלין ליה ולחמריה ולמנוי". ופירש קרבן העדה: "תקבלוהו עם חמורו וכליו בבית המדרש, ולא תאמרו שאסור לנהוג מנהג בזיון בבית המדרש, דכיון שיש בו קצת תורה, הרי הוא כתלמיד חכם". ומדברי הירושלמי למד האגרות משה "להתיר לסומא שהכלב שמוליכו צריך להיות אצלו תמיד להיכנס לבית הכנסת, להתפלל ולשמוע קריאת התורה וכדומה. אך טוב שישב סמוך לפתח שלא לבלבל את הצבור".

אולם בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סימן לד) חלקו על האגרות משה, ולדעתו אין כוונת הירושלמי לחמור, אלא לאדם שנוהג את החמור. והוא סבור שיש איסור להביא כלב לבית הכנסת.

בשאלה נוספת דנו הפוסקים, האם כלב הוא מוקצה בשבת, וזאת מאחר והכלל הוא שבעלי חיים נחשבים 'מוקצה' ואסור לטלטל אותם בשבת, כמו שנפסק להלכה בשו"ע בהלכות שבת או"ח סי'

שח סע' לט-מ) "אסור לטלטל בהמה, חיה ועוף", משום דהם בכלל מוקצה כעצים ואבנים דהא לא חזו (משנ"ב שם ס"ק קמו).

בשו"ת מהר"ח אור זרוע סי' פא) פסק להתיר לטלטל כלוב שבתוכו צפורים המצפצפים בקול נאה, מאחר שהם ראויים לשימוש מסויים בשבת, היות ונהגים לשמוע את קול שירתם, ולכן הן אינן מוקצה. אולם הרא"ש, שדבריו הובא בשו"ת מהר"ח אור זרוע בסימן הסמוך (שם סי' פב) נקט שמוקצה מחמת גופו אסור לטלטל גם אם הוא ראוי להשתמש בו בשבת. ומה גם שבעלי חיים יש חומרא נוספת, שאסור לטלטלם מדין השתמשות בבעלי חיים בשבת, ועל כן הסיק שאסור לטלטל את כלוב הצפורים.

באגרות משה (או"ח ח"ד סימן טז) אסר לטלטל "הכלי עם דגים קטנים שנעשו לנוי ולקישט הבית אקווריום, דבעלי חיים מוקצין הם אף בכהאי גוונא, דהם כגורגורות וצימוקים".

אלא שבספר שלחן שלמה הובא בשם הגרש"ז אויערבאך לחלק בין בעלי חיים שאין רגילים לשחק עמם, שהם מוקצה, לבין חיות מחמד שבעליהם רגילים להרים אותן ולהשתעשע בהן בכל השבוע, שאינן מוקצה, ומותר לבעליהן לנגוע בהן ולהרים אותן. וכך גם מביא בספר שמירת שבת כהלכתה בשם הגרש"ז אויערבך "דאף דאפרוח חי חשיב מוקצה אע"ג דחזי לשתק בו תינוק, כמו שכתבו התוספות מכל מקום בכהאי גוונא שהוא עומד ומיוחד לשימוש כזה שצריכים לטלטלו, מסתבר דלא חשיב מוקצה".

לפיכך, כלב נחיה, העומד ומיוחד לשימוש בני אדם, לא גרע מחיות מחמד העומדות ומיוחדות לשימוש בני האדם - למשחק ולשעשוע, אשר לא נחשבים כמוקצה, ומותר לטלטלם.

ולגבי אם שייך בכלב איסור צידה: הנה לגבי בעלי חיים שרגילים להיות בבית, הכלל הוא שאם הם לא מנסים לברוח ואין כל צורך לרדוף אחריהם כדי לתפוס אותם, אין בהם איסור צידה, כמבואר בשולחן ערוך סימן שט"ז סעיף יב. משנה ברורה ס"ק נט, ושם סוף ס"ק נו. אבל אם הם מנסים לברוח וצריך להתאמץ קצת כדי לתפוס אותם, ורק בגלל שהם התרגלו לבית הם צפויים לחזור - לדעת השולחן ערוך מותר לצוד אותם, והוה עיקר הדין לבני עדות המזרח הנוהגים כמותו, ואילו לדעת הרמ"א ומנהג האשכנזים אסור לצוד אותם, והוה איסור דרבנן (שם).

יש לציין עוד כי אם עלול להיגרם נזק כספי או צער בעלי חיים, יש להקל בצידתם (חזון איש מועד סימן נב ס"ק טז, הובא בשמירת שבת כהלכתה פכ"ז סל"ה).

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

ולא בשופר".

תקיעות באלול למתפלל ביחיד

שאלה: נאלץ להתפלל בחודש אלול ביחידות, האם צריך לתקוע בשופר.

תשובה: אינו צריך, אך יכול להדר ולתקוע, שכן מקור התקנה (טור תקפא, א) בהעברת השופר במחנה בחודש אלול כשעלה משה רבינו למרום, הרי שהתקיעה 'במחנה' היתה תקיעה של ציבור, ולא של יחידים. וכן כתב בתשובות והנהגות (ד, קלג) "דע שהמנהג לתקוע בחודש אלול זהו דווקא בציבור, כתקיעות מוסף של ראש השנה שעל סדר הברכות בציבור".

תקיעת בחודש אלול בשופר פסול

שאלה: האם ניתן לתקוע בחודש אלול בשופר פסול.

תשובה: כיון שהמנהג לתקוע בשופר, צריך שיהא כשר. מרן הגר"ש אלישיב התבטא על כך ואמר: אולי תתקע באלול בחצוצרה?! והטעם, שלמרות שיש לו קול של שופר ובכוחו לעורר את הלב לתשובה, בכל זאת תקנת חז"ל (טור שם) לתקוע בשופר, וזהו אינו 'שופר'. ושונה מהמנהג לתקוע במוצאי יום כיפור שכתב הריטב"א (ראש השנה כו, ב) שכיון שהוא רק מנהג לזכר תקיעת היובל "לא מדקדקים בה בשום פסול לא בתקיעה

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

וכל זה רק בשעת המיניו ולא לאחר זמן, דכיון שכבר נתמנה אחר, אין שום טענה לבנו של הקודם לתבוע בחזרה את המיניו, כי אין השררה שייכת לאביו, אלא שהיה ראוי למנות את הבן. וכל זה רק בשעת המיניו ולא לאחר מכן.

ולפי זה בנידון דידן, אף על פי שהיה ראוי למנות לפני שמונה שנים את בנו, אבל כיון שלא נתמנה מכל סיבה שלא תהיה אין שום טענה לבנו, כיון שאין בזה ירושה כלל.

ראוי לציין, שאם הגבאי הראשון יסתלק לגמרי, גם כן נראה שאין לבנו שום תביעה, כי הממלא מקום, הוא זה שראוי לקבל את תפקידו של הגבאי הקבוע, דמינוי ממלא מקום הוא הן על מילוי מקום כשהגבאי לא נמצא, והן להיות תחתיו אם יסתלק, וכיון שכבר נתמנה אחר, אין לבנו שום טענה.

דינים העולים:

- א. אם מת הגבאי, לכתחלה בנו יורשו.
- ב. בית כנסת של אדמו"ר, אין ירושה במיניוים, כי האדמו"ר בעל הבית.
- ג. לכתחלה חייבים למנות את בנו של הגבאי ליורש תחת אביו.
- ד. אם הבן לא רצה להתמנות לממלא מקום, ולאחר זמן חזר בו, כבר זכה השני במינוי.

ביאור התשובה: בכל מינוי יש דין ירושה, לכן בגבאות יש דין ירושה. אבל כל זה הוא דוקא במינוי שהמונה הוא בעל הבית על עצמו, ולא מינוי שמינה בעל הבית, דהיינו אדמו"ר שמינה גבאי בבית מדרשו, ומת הגבאי אין כל דין ירושה לבנו של הגבאי, והאדמו"ר הוא בעל הבית להחליט מי ימנה אחריו, למרות זאת ראוי שהאדמו"ר ימנה את בנו של הגבאי, כיון שאמרו חז"ל שבכל מינוי ושררה מצוה למנות את בנו אם בנו ראוי, אבל אין זה מעכב כלל, ואם מכל סיבה שהיא האדמו"ר מעדיף משהו אחר, יכול למנות מי שרוצה.

דין ירושה בגבאות

ובו יבואר: א. אם מת הגבאי, האם בנו יורשו. ב. בית כנסת של אדמו"ר, האם יש ירושה במיניוים. ג. האם חייבים למנות את בנו של הגבאי ליורש תחת אביו. ד. אם הבן לא רצה להתמנות לממלא מקום, ולאחר זמן חזר בו.

שאלה: בבית כנסת פרטי של אדמו"ר, הגבאי הוכרח להעדר פעמים רבות מבית המדרש, וועד בית המדרש מינה לפני שמונה שנים ממלא מקום קבוע, שבכל פעם שחסר הגבאי, הממלא מקום ממלא תפקידו. בשעת המיניו, בנו של הגבאי הקבוע לא ביקש להתמנות כממלא מקום. היום שמונה שנים לאחר מכן, תובע בנו שהוא קודם להיות ממלא מקום אביו, דיש ירושה בגבאות. האדמו"ר אינו רוצה להתערב בזה. מי צודק בטענתו.

תשובה: אין לבנו שום טענה, כיון שכבר נתמנה מישהו אחר, אבל בשעת המיניו, היה ראוי למנות את בנו. אבל אין זה מעכב, רק מצוה בעלמא אם בנו ראוי, אבל אם מכל סיבה נראה שיש אחר יותר מתאים, אפשר למנות מישהו אחר.

מסכת קידושין דף ז-יג

עני שקיבל משני אנשים מאתיים זוז בבת אחת

בגמ': בעי רבא שתי בנותיך לשני בני פרוטה
מהו (קידושין ז, ב).

בש"ת תורה לשמה (ס' שד) דן באופן שגזדמן לעני ששני בני אדם נתנו לו כל אחד מאתיים זוז, אם הולכים אחר קבלת המעות שמקבל בבת אחת והרי להלכה אם נתנו לו אפילו אלף זוז בבת אחת יטול, אפילו שאם יש לו מאתיים כבר אסור לו ליטול יותר, או שמא הולכים אחר הנותנים שהם גופים מוחלקים, והרי זה כאילו נטל מזה אחר זה, ונמצא שכבר יש לו מאתיים ולא יטול עוד.

והשיב עפ"י מה שהסתפק רבא בסוגיין על אחד שאמר לחבירו שתי בנותיך מקודשות לשני בני פרוטה אחת מהו, האם הולכים אחר נותן ומקבל והרי יש כאן פרוטה ומקודשות, או שהולכים אחר בנותיו והרי לא נתן פרוטה לכל אחת ואחת, תיקו. ועוד אמרו בבבא מציעא (צו.) בעי רמי בר חמא שאל שתי פרות לעשות בהם פרוטה, מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאל איכא, או דילמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא, ואסיק בתיקו.

ועוד איתא בסוגיין, בעי רבי ירמיה שכתן בקרקע מהו, בפחות משוה פרוטה מהו, שניהם בפרוטה מהו. ופירש רש"י אם תמצא לומר שכתן בפחות משוה פרוטה דאינו חייב לרבי יהודה דאינו ממון, שניהם בפרוטה דלגבי דידיה הוציא פרוטה מהו, אי אזלת בתר דידיה והא איהו אפיק ממונא וחייב, או דילמא כיון דלגבי כל חד מגייהו ליכא אלא חצי פרוטה דאינו ממון אינו חייב, וגם בעייתא זו לא אפשרי.

נמצא צדדי השאלה שלכם דמו להנך ספיקי דהש"ס, והדבר הוא בספק אך גידון שלכם אינו איסור תורה, ורק הוא תקנת חכמים וספיקו לקולא, והמחמיר תבא עליו ברכה.

חברה בע"מ בדיני התורה

בגמ': אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליו אינה מקודשת מנה אין כאן משכון אין כאן (קידושין ה, ב).

הפוסקים דנו בחברה בע"מ, [שאיין בעלי החברה ערב לשלם מכל נכסיו את נזקי החברה, ורק אפשר לגבות מנכסי החברה בעצמה], אם שייך בדין תורה מושג כזה, ואם נחשבים בעליה כבעלים לעניין חמץ בפסח, ולעניין רבית שיהיה כאן לזה ומלזה או לא.

צדדי הספק הם שחברה כזו אין בה שעבוד הגוף של הבעלים רק שעבוד נכסים, ולכן אם פושטת החברה רגל משלמים בעליה רק מנכסי החברה ואין משלמים מכיסם כלום, לכן יש לדון אם שייך בדיני תורה שעבוד כזה של נכסים

לא יהיה עליו שעבוד.

לעניין בעלות בחמץ ורבית, בש"ת מנחת יצחק (ח"ג ס' א) הביא לגבי בעל עסק פרטי שיצרף אשתו ובני ביתו לחברה שבבעלותו, וירשום את עסקו כחברה בע"מ בשביל לזכות בהנחה במיסים ובהטבות שונות שהמדינה מעניקה לחברות בע"מ, האם נאמר שיוכל להשהות חמצו בפסח, וכי נאמר שאין זה חמצו של בעל העסק, ומחלק בין חברה בע"מ שבעל המניות של החברה עוסק בעסק ויש לו דעת בעלים, שאז יש לו דין בעלות בנוגע לחמץ בפסח וכדו', לבין חברה בע"מ כשאיין הבעלים מנהלים כלל את העסק, אלא יש לו רק מניות בחברה ואינם יכולים לחוות דעה בעסק אז אין להם דין של בעלים. ועיי"ש באריכות.

במהרש"ג (יו"ד ס' ג) מבואר, שרבית בנקאית על פקדונות אינה רבית קצוצה לפי שלא השתעבדו בעלי הבנק לשלם מביתם רק ממעות החברה, ואם החברה תפשוט רגל לא ישלמו מביתם, א"כ אין כאן לווה, רק גוף דומם הנקרא בנק, ולכן אין כאן רבית קצוצה.

מחילת הכלה לאביה על התחייבותו לתת דירה

בגמ': וכדבר גידל אמר רב, דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך, לבתך כך וכך, עמדו וקדשו קנו, הן הן הדברים הנקנים באמירה (קידושין ט, ב).

בסוגיין מבואר שמה שמסכמים אבי החתן ואבי הכלה לתת לנשואי בניהם, הם מהדברים שהנקנים באמירה בלבד, וחייבים לקיים את

בלא גוף או לא. כמו כן מאחר שאין הבעלים משועבדים בגופם לעסקי החברה, יש לדון אם נחשבים הם כבעלים לענין חמץ בפסח ולענין רבית כנ"ל או לא.

הרא"ש בסוגייתנו (ס' י) מפרש החסרון במנה ומשכון, שאין אדם יכול לשעבד נכסיו לדבר שלא התחייב בו גופו קודם, וכיון שגופו אינו חייב במנה אין משתעבד המשכון. מוכח שסובר שאין אפשרות לשעבד נכסים בלי שעבוד הגוף.

אולם הרמב"ן (ד"ה מנה) והרשב"א (ד"ה מנה) מפרשים שהחסרון במקרה זה הוא שהמנה נמצא אצל הבעל, והמשכון אינו רק משועבד למנה, אבל אין המשכון שלה, נמצא שלא נתן הבעל לאשה שום דבר שתתקדש בו, ואינו יכול לקנות בזה שום דבר מפני שהכסף נמצא אצלו.

מדבריהם מוכיח האבני מלואים (ס' כט סק"י) שסוברים ששייך שעבוד נכסים בלי שעבוד הגוף, ולכן פירשו שהחסרון הוא רק בגלל שהמנה נמצא אצל הבעל. והוכיח שכן דעת הרשב"א בתשובה עיי"ש.

ועיי"ש שהביא ביאור נוסף בשם הר"ן, שבע"כ קונה משכון רק בשעת הלואה שאז מעותיו קונים לו ע"י שנותנם ללוה, אבל כאן אין הטעם שמעותיו קונים לו ולכן מנה אין כאן משכון אין כאן.

האחרונים מביאים דברי הראשונים ודברי האבני מלואים הנ"ל, ומציינים שלפי זה, יש בנדון זה אם שייך שעבוד הגוף בלא שעבוד נכסים מחלוקת ראשונים. בספר מועדים וזמנים (עמוד רג) מביא תשובת ריב"ש ששייך להתנות שיהיה שעבוד נכסים בלא שעבוד הגוף ואם ייעשה עני

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי'
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

חלק שתות א"כ אם שוה שלושים אלף היה תגר צריך ליתן בעדו עשרים וחמש אלף סלעים, המספר הזה נתן בעדו, והוא פלא.

מה שבמניין השבטים שבתורה יש תמיד מספר עגול

בגמ': כיון דנפקא להו מפלגא קרוב לאלפיים קרי לי (קידושין יב, א).
מובא בספר מעשה איש (חלק ו' ע' כג): סיפר מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל:
שאלתי פעם את אבא [בעל הקהילות יעקב] זצ"ל אודות מה שבמניין השבטים שבתורה, אין אף פעם יחידות, ואיך יתכן שתמיד היה מספר מדויק כזה?

ואני אמרתי כי מה שפחות מחמישים לא נמנה, ומה שיותר מחמישים נמנה למאה, ולכן רק אצל שבט "גד" בלבד כתוב מספר חמישים, כיון שוהיה נ' בדקדוק מונים אותו. ועיין במסכת קדושין (ל"ב, א) "כיון דנפקא להו מפלגא קרוב לאלפים קרי ליה", ושם קאי אברייתא, וכחאי גונא יש לומר על המקרא וכו'.

ואבא זצ"ל אמר לי: מספר שכתבה תורה, על כרחך כך צריך שיהיה המספר, וכך הקדוש ברוך הוא סובב שיהא מספר זה בדיוק ע"כ.

ואם כן בכסף צורי רק מאה אלף זהובים. עוד נציין, שבסלע יש ארבע זהובים, ואם כן יש לפנינו, עשרים וחמש אלף סלעים של צורי, והנה בילקוט (כי תשא) איתא, שאדם שוה ככר כסף, ובמסכת בכורות (מט, ב) איתא שסלעים של נביאים הם ליטרין, ופירש רש"י (שם ג, א ד"ה ליטרין), שליטרא הוא עשרים וחמש סלעים (של תורה), ואם כן סלע של נביאים הוא עשרים וחמש סלעים של תורה, נמצא אם כן, שככר של נביאים הוא עשרים וחמש ככרים של תורה, וככר של תורה הוא אלף וחמש מאות סלעים, ואם כן, ככר של נביאים שהוא פי עשרים וחמש מככר של תורה שווה לשלושים ושבעה אלף וחמש מאות סלעים של תורה.

הנה שם בבכורות בתוספות כתבו, דנסכא שוה פחות ממטבע שיש בו צורה חלק אחד מכ"ה, והנה חלק אחד מעשרים וחמש של שלושים ושבע אלף וחמש מאות הוא אלף וחמש מאות, א"כ אם ינוכה חלק זה (אלף וחמש מאות) ישאר שלושים וששה אלף. והנה שם בבכורות איתא דסלעים של תורה היו שוים קודם שבא יחזקאל חלק שתות פחות (שישית פחות) ממה ששוים עכשיו וא"כ שוה אדם לפי החשבון של עכשיו רק שלושים אלף סלעים, והנה במס' ב"ב א' שתגר צריך להרויח במקח

הבטחתם.

בפתחי חושן (אישות פ"ו הערה יד) כתב להסתפק אם יכול החתן למחול לאביו על התחייבויותיו, שלכאורה יש לומר שאם מחל בפירושו, מחילתו מחילה. אך היות שהתחייבות היא לשני בני הזוג, על כן אין מחילת החתן לבדו מועלת, אלא אם כן גם הכלה מוחלת, ואפילו אם ההתחייבות אינה לשני בני הזוג, אלא רק לחתן, מ"מ כיון שהשידוך נעשה על דעת התחייבות זו, ובפרט כשגם אבי הכלה התחייב, יש לומר שלא התחייב אלא משום שגם אבי החתן התחייב, ואין לחתן רשות למחול, ואע"פ שמסברא נראה שלאחר החתונה יכול החתן לתת לאביו מכספו כפי ראות עיניו, שהרי מה שהכניסה הכלה נעשה נכסי צאן ברזל, שיכול החתן לשאת ולתת בהם בלא רשות אשתו, מ"מ יש לעיין אם לפני הנשואין יכול למחול לאביו.

ולאיך גיסא, אם הכלה מחלה לאביה מה שהתחייב לה, נראה מסברא שאינו מועיל שהרי מה שהתחייב לה, הרי זה כאילו התחייב לתת לחתן נכסי צאן ברזל, וזכות הוא לחתן, ואינה יכולה למחול בלא רשותו.

האם צריך להיות בקי בחדרי תורה - כדי לדרוש קל וחומר

בגמ': מוזחקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע. (קידושין י, ב).
וצריך ביאור, למה כדי לדרוש קל וחומר צריך להיות בקי בחדרי תורה.

בקובץ שיעורים הביא בשם הגאון רבי חיים מבריסק שביאר, שאכן לדרשה של הקל וחומר עצמו אין צריך לבקיאיות, אבל לידע שהקל וחומר הוא של קיימא, שאין עליו שום פירכא, לזה צריך להיות בקי בחדרי תורה, דאפשר שהקל וחומר הוא בהלכות שבת, ויש עליו פירכא מדיני טומאה וכיוצא בזה.

'תגר קנאו באהבים בשמונה מאות אלף זהובים'

בגמ': אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה. (קידושין יא, ב).

האדמו"ר מאוסטרובצה מבאר על פי דברי הגמרא הללו, בחשבון נפלא ומדוקדק מה שאומרים בזמננו למוצאי שבת "איש חסיד", 'תגר קנאו באהבים בשמונה מאות אלף זהובים', ולכאורה למה דוקא בשמונה מאות אלף לא פחות ולא יותר. אלא דאמרו, כל כסף האמור בתורה כסף צורי, ושל דבריהם כסף מדינה, שהיא שמינית ממטבע צורי, והנה זה הכסף המוזכר בזמננו שמונה מאות אלף זהובים הם של דבריהם,

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגאל זיע"א מסקולען כ"ט מנחם אב תשמ"ב

מידי הרשעים, אך הוא המתין עד שיעלה בידו להוציא ולהעביר את כל היתומים שאימץ כילדיו לחופי מבטחים.

זאת היתה הסיבה שהמשיך להתגורר ברומניה עד תשי"ט. אז נכלא בשנית יחד עם בנו הרה"ק רבי ישראל אברהם, וישב בבית האסורים כחמשה חדשים עמוסי פלצות זוועה, האשימו אותם בריגול לטובת ארה"ב וארץ ישראל, וחיייהם היו בסכנה. היהדות העולמית הרעישה תבל ומלואו, ולאחר השתדלות של נשיא ארצות הברית, שוחררו.

ידוע היה בכוחו המיוחד בחכמת הנגינה, רבים מלחניו התפשטו בעולם היהודי ונעשו נחלת הכלל, חלק חשוב מניגוניו, חיבר בין חומות הכלא ברומניה.

לימים סיפר, "היו ימים ושעות שהרגשתי מרוב חולשה ועיניים כי אין ביכולתי יותר להחזיק מעמד, כל פעם ברגעים כאלה זימן לי הקב"ה פסוק קולע או ניגון מעודד, בהם הייתי מחזק את לבי". עוד סיפר כי היה כפסע בינו לבין המות, באשר לא היה דרך הטבע להינצל מהם, רק בדרך נס ממש, ניצל ממות לחיים.

בראשית חודש ניסן תש"כ עזב את רומניה, אף שהשתוקק לחונן עפרותיה של ארץ הקודש, ראה עצמו מחוייב לעסוק במצות פדיון שבויים עבור היהודים שנותרו מאחורי מסך הברזל, ונסע עבורם לארצות הברית, בה הזעיק את הציבור להיחלץ לעזרתם.

בארצות הברית פתח את שערי בית מדרשו, שהפך לאבן שואבת לרבים שהתחממו באשו הגדולה, כן הקים בארץ הקודש רשת בתי חינוך לילדים עזובים, בשם 'חסד לאברהם'.

בשנותיו האחרונות נחלש מאוד, אך הקפיד במסירות נפש על הליכה למקוה וכל מנהגי החסידות כמימים מימיה, באשמורת הבוקר של ערב ר"ה, נתבקש לשיבה של מעלה. השאיר אחריו את ספריו נועם אליעזר, קדושת אליעזר, ואת בנו יחידו ממלא מקומו, הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א.

גאון במידת 'הצנע לכת'

גאון ה' במידת ה"הצנע לכת", וכמפורסם הסיפור שבאחד מימי ביקורו בירושלים עיה"ק, הוצרך המשמש, הרה"ח ר' לייבלי כהן ע"ה, להוציא דבר מה מחדר אשר בו התאכסן הרבי, והיות שהדבר אירע בשעת לילה מאוחרת, וכבר עבר הרבה זמן רב מעת שמרן הוריד את הכפתור של המאור, וחושך השתרר בחדר, החליט המשמש להיכנס בלאט, למען לא יפריע את

עברה טשרנוביץ כמה פעמים מידי הרוסים לידי הגרמנים ולהיפך, עד שנכבשה סופית על ידי הרוסים בשנת תש"ה והונגה בה משטר קומניסטי מובהק, במהלך תקופה זו היה שרוי פעמים רבות בסכנת חיים, אך תמיד נתקיים בו הכתוב 'רגלי חסידיו ישמור', והיו לו החיים לשלל.

בתקופה הקצרה של הכיבוש הגרמני, פירסמו הנאצים ימ"ש בטשרנוביץ הוראה, לפיה מי שייתפס במתן מסתור לחייל רוסי, יומת ביריה ללא שהיות. כשנדע לו על הימצאם בעיר של שלושה יהודים כאלה, אשר איש אינו מעיז להביאם בצל קורתו, הלך והסתירם בעליית גג, כשהוא מביא במו ידיו את מאכלם מדי יום, עד שהעיר נכבשה בידי הרוסים. בעת ההיא כבר החזיק בדירתו יותר מארבעים יתומים רכים, אשר ישנו צפופים יחדיו לרוחב המיטות, רבינו ובני ביתו נהגו אז לישון על הרצפה.

משהורע המצב בטשרנוביץ עקב רדיפות הקומניסטים, שהרבי ופעולותיו היו לשיכים בעיניהם, העביר את יתומיו לרומניה ובעקבותיהם עבר אף הוא בגניבה את הגבול, השתקע זמנית בעיר בוקרשט, בה פתח דף חדש במסכת פעילותו החרוצה לישוע אח"כ, התייצב בראש נשיאות מרכז אגודת ישראל ברומניה, והפעיל עסקי ציבור לשם שמים ברחבי המדינה, כדי לחזק את היהדות בכל התחומים.

בשל פעולותיו נרדף על ידי הקומניסטים ברומניה, הושלך לבור הכלא, וסבל עינויים קשים, אך ה' הפיר את מזימתם בדרך פלאית ונאלצו לשחררו, רבינו הבין כי לא יוכל להישאר ימים רבים במדינה זו מפני הסכנה האורבת לו

נולד בשנת תרנ"ח, בעיירה סקולען שעל גבול רוסיה ובסרביה שבדומיניה, לאביו רבי ישראל אברהם זצ"ל, רבה של סקולען, שהיה תלמיד רבי ישעיהו שוור אב"ד יאסי, תלמיד הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ.

משחר ימיו אהב ללמוד תורה, והיה משים לילות כימים בין כתלי בית המדרש כשפומיה לא פסיק מגורסא, עד שנעשה בקי בכל הש"ס וארבעה חלקי שולחן ערוך. בהיותו בן שבע עשרה שנה נתייתם מאביו, ובני הקהילה בחרו בו כממלא מקומו, בהסכמת ובעידוד גדולי רומניה.

משדאה כי דלת העם מזלזלים בכמה וכמה דיני שבת, רחמנא ליצלן, חיבר עבורם את קונטרס השבת, בלשון הקודש, ובתרגום ליידיש המדוברת, כדי שהכל יבינו את הדברים. בראותו את העזובה בתחום חינוך הילדים הרכים, הקים בסקולען תלמוד תורה גדול שהתנהל על טהרת הקודש. במאמצים לא מעטים ובתחבולות מחוכמות, עלתה בידו להביא בשערי הת"ת כמעט את כל ילדי היהודים בעיר.

הרה"ק האמרי חיים שהכירו מקרוב, העיד בו אישית כי מימיו לא עשה שום פעולה לעצמו, כי אם להרבות כבוד שמים או לטובתם של ישראל. ראשי הקהל בסקולען שהבחינו אחרי מעקב כי הוא מחלק לעניים את כל כספי משכורתו הדלה, וביתו ריקם, החליטו כי מכאן ואילך ימסרו את המשכורת ישר לידי הרבנית שתכלכל בה את צרכי הבית.

אולם כעבור תקופה קצרה, התברר להם שהסיפור חוזר על עצמו, הרבנית, עזר כנגדו, מחלקת אף היא את כל הכסף לעניים. היו אפוא הפרנסים אובדי עצות, הם ניסו להחליף את שיטת התשלום, במקום מעות מזומנים, הכניסו אל בית הרב מצרכי מזון, שיהיה לאכול לשובע, אולם הרב הצעיר התחכם אף הפעם, והחל לחלק לעניים מצרכי מזון.

משהגיע הרה"ק הכנסת מרדכי מסדיגורא לעירו, וראה מקרוב את פעולותיו המוצלחות בתחום הדת, יעץ לו שיעתיק משכנו לעיר טשרנוביץ, בה משתרע לפניו כר נרחב יותר לפעולה. הוא שמע לקולו, נטש את כסא הרבנות שישב עליו אביו, ויצא לטשרנוביץ.

כעבור זמן קצר נתחוויר שייציאתו לטשרנוביץ היתה הצלת חייו, סקולען נכבשה במפתיע על ידי חיילי הצבא האדום מרוסיה, שפרעו ביהודי המקום ללא חמלה. בטשרנוביץ, עיר בת יותר משמונים אלף יהודים, הוכתר לנשיא אגודת ישראל, נקרא לעמוד בראש הרבנות המקומית, ופעל גדולות לחיזוק היהדות והחינוך התורתי.

בתקופת החירום של ימי ההשמדה הנאצית

הרבי הבין שהוא עצמו, באותו זמן, נמצא ב'גזירה'. אך מאותו רגע ואילך הוא הסתכל על מצבו בחיוביות מפני שידע ש'גם 'מקיים' אותו כדי שיוכל לעמוד בגזירה. הוא כבר לא היה במצב של יאוש. הוא החל להאמין שזהו רק ענין של זמן עד שיינצל. ואכן, לאחר ימים מספר, בהתערבותם של אנשים מבחוץ, שוחרר הרבי מידי השלטונות הרומנים.

מדי שנה, ביום השנה לשחרורו מבית הכלא היה הרבי מכנס את חסידיו ואנשי שלומו, מספר להם מקרה זה, ומסביר את הפירוש החדש והמעודד שמצא במלים 'גוזר ומקיים'. בכך היה הרבי מעודד את כל הנאספים שלעולם אין להישבר במצבים קשים, מפני שהש"ת גם בעת גזירה נותן כח להולכים בדרכיו.

בסוף ימיו של האדמו"ר בעל נועם אליעזר מסקולען זצ"ל, דאגו באי ביתו וחששו מאד שמא אם יצום בתשעה באב, ח"ו תתדרדר בריאותו. אך ידעו היטב, כי הרבי לא יציית להם, לבלתי התענות ביום זה, לכן פנו אל הגאון הגדול רבי משה שטערן זצ"ל הגאב"ד דעברעצין, וביקשוהו כי הוא עצמו יבוא בעצם יום ט' באב, לבית הרבי זצ"ל ויפסוק עליו בפניו, בכח ההוראה, כי על פי הלכה אסור לרבי לצום, והוא מחוייב לאכול ולשתות כבכל יום, מחמת מצות 'ונשמרתם'.

הגאון מדעברעצין אכן נענה לבקשתם, בהבינו נחיצות הדבר, וביום ט' באב בא עם אוכל בידו, ונכנס אל הרבי באמרו שרוצה לדבר עמו בענין דחוף. הרבי הבין מיד מה מטרת בואו בעצם היום הזה, ומיד פתח ואמר לו, בטרם תחלו לדבר אלי, רצוני להגיד למעכ"ת את אשר מעיק עלי, ובדמעות נגרות מעיניו אמר לו כדברים האלה: מיד האבן געהאט אמאל א הייליגער הויז און עס איז ליידער פארברענט געווארן אין היינטיגן טאג וכו' וכו', כה הרחיב את הדבור בענין, בבכיות עצומות ביותר.

קם הרב מדעברעצין ויצא מחדרו של הרבי מסקולען, ואמר לבני הבית שהזמינהו: דעם איד קען איך נישט הייסן עסן אין תשעה באב... (=ליהודי זה איני יכול לצוות לאכול בתשעה באב)...

(לקט דברים של טעם - ממכון כרמינו)

תשומת לבו. הוא החל להתפלל תפילת שחרית, וכל מלה נאמרה ברגש מעומק הלב, כל משפט נהגה בצידוף הפסקות למחשבה מעמיקה.

הרבי הגיע לתפילת 'ברוך שאמר'. תפילה זו מכילה רצף של שבחים שאנו מברכים את ה', בהיבטים שונים זה מזה. הרבי התרכז בכל משפט בדרך שמעולם לא נהג לפני כן: 'ברוך שאמר והיה העולם, ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים'. כשהגיע לחלק האחרון, צצה במוחו שאלה: מדוע יזכרו כאן מלים אלה, הרי הן נראות יוצאות דופן בתוך תפילה זו. בדרך כלל, משמעות המלה 'גוזר' היא הנהגה קפדנית ולא רצויה לבני אדם. יתירה מזו, אנו אומרים שהוא לא רק גוזר גזירות, אלא גם מקיים אותם. ולכאורה, הרי כל המשפטים האחרים של תפילה זו מתארים את מידת הרחמים של הנהגת ה': 'ברוך מרחם על הארץ', 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ברוך חי לעד וקיים לצעח, וכן הלאה. כיצד מתאימות לכאן המילים 'גוזר ומקיים'?

הפך הרבי בדעתו והרהר: הרי השאלה על אודות המלים הללו כל כך ברורה, כיצד איפוא הוא לא חשב על כך קודם לכן? הלוא במשך שנים על גבי שנים הוא אומר את התפילה הזו מדי יום ביומו, וכיצד אף פעם לא עלתה במחשבתו השאלה שהמלים 'גוזר ומקיים' נראות שלא במקומן. מדוע לא חשב על כך קודם לכן? נפשו היתה ענומה עליו, מפני שהוא חשב שכנראה עד היום לא התפלל בכוונה הנכונה של המלים בתפילות שהתפלל מדי יום. הרבי החליט שהוא אינו ממשיך הלאה עד שיפענה מדוע המלים הללו מוזכרים כאן. הוא חזר על המלים שוב ושוב, כשהוא מנסה להעלות תשובה במחשבתו. לאחר זמן ממושך, עלה הדבר בידו. הוא היה מלא התרגשות ושמחה, מפני שכעת הוא הרגיש שהוא מבין מדוע 'גוזר ומקיים' אכן מתאים לתפלה זו.

המלה 'מקיים', חשב הרבי, יש לה שני מובנים: בנוסף לפירוש 'מוציא לפועל', פירושה הוא גם כן: 'נותן כח לסבול, להתגבר ולהחזיק מעמד'. זוהי הכוונה כאן: לפעמים ה' צריך לגזור דבר מה על בני אדם. הוא חייב להעניש, על כל סיבה שה' מוציא לנכון. אך באותו הזמן, ה' נותן את הכוח והיכולת לסבול ולהתגבר, על מנת שהאדם יוכל לעמוד בגזירה. זוהי הכוונה במלים 'גוזר ומקיים'.

מנוחתו ולהוציא משם את הדבר המבוקש, אך מה מאד נדהם ונרעש שמיד שפתחו את הדלת של חדרו מצא אותו יושב על כסאו ליד השלחן עטור בלבושו וחגור בחגורתו פניו להבים וכולו שרוי בדביקות עילאית.

ברוך גוזר ומקיים

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פרוטוגל מסקולען זיע"א, היה מפורסם באהבת ישראל העצומה שלו. לאחר מלחמת העולם השנייה, הרבי והרבנית אימצו באופן אישי קרוב לארבע מאות ילדים, ודאגו לצרכיהם הפיזיים והרוחניים. הארגון שלו 'חסד לאברהם' פעל לטובת אלפים אשר היו זקוקים לעזרה באותו הזמן, והיה דוגמא ומופת לארגונים נוספים שעסקו באותו התחום.

ר' קלמן דריבן מברוקלין שמע מפיו של הרבי את הסיפור הבא: כאברך צעיר ברומניה, השפיע הרבי על צעירים ומבוגרים להתקרב לאמונה בה, הוא שכנע אנשים צעירים שלא יצטרפו לצבא הרומני, מאחר שהעושים זאת מרחיקים את עצמם באופן מוחלט מדרכי היהדות בלא שיוכלו לשוב. במקום זה, הוא עודד אותם להצטרף לישיבה אשר שם ילמדו תורה, ואשר צעד זה ישאירם נאמנים למסורת אבותיהם ולמורשתה.

יום אחד הלשין אחד לשלטונות רומניה על הרבי שהוא מודרך צעירים היאך להמנע מלשרת בצבא. השלטונות בדקו את הדבר ומצאו שאכן הטענה צודקת. הם תפסו בועם את הרבי וכלאו אותו בצינוק לבדו בתא מלוכלך וחשוך, ולקחו ממנו את הכיפה ואת משקפיו. הרבי היה אדם חלש וחולני, ובראותו את מצבו בתא הקר והלה, אשר המקום היחיד שיוכל לשבת או לנוח בו היה האדמה הקרירה והמעופשת, דימה שסופו קרב.

הרבי רצה להתפלל, אך ראשו לא היה מכוסה, לכן הוא משך את החליפה שלבש מעל לראשו והחל לפזם בקול את התפילות בעל פה. תפילת שחרית נמשכה אצלו לפעמים מספר שעות, וקריאת שמע בשעת תפילת מעריב ביום רגיל היתה עשויה להימשך עשרים וחמש דקות. גם על פי סדרי התפילה הרגילים שלו דקדק תמיד בכל מלה שבתפילה, אך במצב המיוחד שהיה שרוי בו הוצרך לדקדק יותר. שם, בבית הכלא, לא היה כל ענין שיתפוס את זמנו או ידרוש את

הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מאלעסק זי"ע

בעל "לב שמח"
א' אלול תרמ"ד

פעל ישועה לחשוכי בנים בראש השנה

איש א' חשוכי בנים ל"ע בא לפני רבינו מאלעסק קודם ר"ה שיתפלל בעדו לישועה, ואמר לו רבינו שיקנה מפטיר ביום ראשון דר"ה ויעלה למפטיר ובעזהש"ת יוושע בבנים. ובעת שא"ל רבינו אלו הדברים ה' אז בתוך הבאים עוד איש א' חשוכי בנים ושמע זאת ושמר הדברים בלב, ודרכו הקודש של רבינו ה' שר"ה אחר תפלת שחרית בעת מכירת העליות הלך לביתו לפוש מעט מעבודתו, ובעת שזה האיש רצה לקנות מפטיר עפ"י צווי רבינו עליו, לא הגיחו איש השני הנ"ל, ששמע זאת והעלה בדמים עד מאוד.

והלך זה האיש הראשון וסיפר לרבינו שאינו יכול לקנות המפטיר שאיש אחר מעלהו בדמים עד מאד, וא"ל רבינו תניח אותו לקנות ואתה תקנה למחר, וגם שניכם תוושעו בבנים בעזהש"ת וכן ה' שלשניהם ה' בנים ובני בנים לחיים ולשלום. (גל ליעזנסק)

משמ' לצדיקים אהא דבימות החול מברכים איש את רעהו בבוקר א גוט מארגען, (בוקר טוב) ובלילה א גוטע נאכט, (לילה טוב), אבל בשבת מברכים תמיד א גוט שבת, (שבת שלום) דזהו משום שהוא יום קדוש בפני עצמו, וידוע שתקופת ביאת משיח צדקנו ב"ב, נקרא יום שכולו שבת, ולזה מבקשין קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה, היינו עת קץ הימין אשר אז אין מזכירין ברכה לא ליום ולא ללילה, יען יום קדוש הוא לעצמו. (גליון רחשי לב)

הרה"ק רבי חנוך העניך דוב נולד בבעלזא בשנת תק"ס לאביו רבי שמואל בן הרה"ק רבי מאיר מבעלזא [תלמיד הבעש"ט הק', והיו קוראים אותו ר' מאיר הקדוש].

רבו המובהק שלמד ממנו רוב תורתו בנגלה ובנסתר באהבה ויראה וחסידות הי ה חותנו הרה"ק מוהר"ש מבעלזא זי"ע, כמו"כ הרבה לנסוע אל הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע. שהתחיל לנסוע אליו יחד עם חותנו הק', שגם הוא היה מסתופף בסטרעליסק, וכפי שסיפר אח"כ הרה"ק שהיה בסטרעליסק שמונה פעמים ביחד עם חותנו, ואח"כ המשיך לנסוע גם בעצמו לשם, וביחד שבת אצל השרף מסטרעליסק זי"ע ל"ב פעמים! בהיותו בן פ"ד שנה נסתלק לשמי רום ביום ו' עש"ק פ' שופטים ב' דר"ה אלול תרמ"ד. בשעת הסתלקותו נעצרו כל השעונים שהיו בבית, וכן השעונים שנשארו אלו ששהו שם.

קרב יום אשר לא יום ולא לילה

הלב שמח פירש את נוסח הפיוט בהגדה של פסח, קרב יום אשר לא יום ולא לילה, דמטו

הרה"ק רבי אליעזר האגר מויזניצא

בעל הדמשק אליעזר
ב' אלול תש"ו

כן, משמיע היה לתלמידיו חידושים אותן שמע מפיהם באותן שנים.

בשנת תרפ"ב, נקרא לכהן כרבה של וויזניץ. ובתרפ"ג פתח שם את ישיבתו "בית ישראל" ודמשק אליעזר" שהתפרסמה בכל העולם, בה התחנכו מאות בחורים בני עליה. אודותיה ספרו, שכאשר פגש רבינו את רבי מאיר שפירא זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, אמר לו, "מקנא אני בכם על תלמידים המצוינים". השיבו רבי מאיר, "אדרבא, אני מקנא בכם, אנו מקבלים בר אוריין, ובישיבתנו הוא משתלם יותר. אבל אתם לוקחים בחור פשוט, והופכים אותו לתלמיד חכם, שלכם גדול משלנו". (ימי זכרון)

בשנת תרצ"ו אחרי הסתלק אביו הקדוש, דבקו בו חסידי אביו, ואהבוהו כנפשם. רבים מכל החוגים, נהרו בשבתות ובימים טובים לשולחניו הטוהר, לחזות באור פני מלך, ולשמוע את נועם זמירותיו, שהרעידו את מיתרי הלב. גדול היה

ורשע לב, והשפיע עליו לעשות כמיטב יכולתו לשחרר יהודים מהשירות בצבא.

בווינה, עסק רבינו בלימוד עם הגאון בעל מחזה אברהם, רבי מאיר אריק, רבי יוסף ענגיל, כן התיידד עם הרה"ק רבי משה מבאיאן, ועוד גדולי עולם ששהו בווינה באותן שנים. שנים אחרי

עריסתו של רבינו עמדה ביום כ"ב שבט תרנ"א בבדווילא, בבית אביו הרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ זיע"א, שהיה חתן האמרי נועם מדזיקוב זיע"א. אביו הקדוש התבטא אודותיו, "כשאבוא לעולם העליון שם ישאלוני מי אתה ומה מעשיך, אשיב, אני אביו של אליעזר ל'".

בהיותו בן שש עשרה שנים, היה לחתנו של הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל מקאפשניץ זיע"א. אחרי חתונתו הגה בתורה יומם וליל, הדיר שינה מעפעפיו, והכל בהסתר ובהצנע מעיני הבריות.

בעת מלחמת העולם הראשונה, התגלגל רבינו לווינה, בה עסק רבות בצרכי ציבור עבור הפליטים הרבים שהיו בה. עבר בין בתי החולים והתעניין במצבם, כן שלח כספים רבים לארץ הקודש, בה סבלו באותה עת חרפת רעב. בנוסף, פעל רבות עבור כלל אחינו בית ישראל מכל החוגים, שחוייבו לשרת בצבא, לא חת מללכת לבדו אל הממונה על לשכת הגיוס, שהיה אדם קשה עורף

הפרשה מתחילה בשנית, כיון שלדעת האר"י הקדוש זיע"א ראוי שלא להפסיק בשעת קריאת שניים מקרא ואחד תרגום מתחילתה ועד סופה. התפלא אחד מתלמידיו שנכח בשעת מעשה ושאלו, "וכי אם היה אביך מחכה דקה אחת מה היה קורה, עכשיו עליך להתחיל את כל הפרשה מתחילה".

ענהו רבינו, "כיבוד אב ואם מצוותה מן התורה, איזה ערך יש לשניים מקרא ואחד תרגום שלי, אם אתן לאבי לחכות לי אפילו רגע אחד".

אוצרות פניני החסידות

ישמר האדם מלומר על העני שהוא איש 'בליעל'

השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר וגו' ורעה עיניך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא (דברים טו, ט).

דרך העשירים לחפש חטאים על העניים, על זה באה האזהרה שישמר האדם מלומר על העני שהוא איש 'בליעל', למען יפטור עצמו מלחט לו צדקה. כי תדע אשר העני יקרא עליך אל ה', ואז יהיה גם בך אותו חטא שאתה אומר עליו, לכן 'נתון תתן לו', ובלגלל הדבר הזה שאתה לא תדקדק עליו, 'ברכך ה' אלקיך' וגם הוא לא ידקדק עמך. (דמשק אליעזר)

על אף מצבו הקשה, המשיך רבינו לקבל את הכלל בסבר פנים יפות, בדרך עודד תמך וסייע, והמשיך לעסוק רבות בעניני אגודת ישראל ושאר עסקי הכלל. כן שלח סכומים עצומים לצרכי צדקה. והמשיך ללוות את כל עיני ישיבתו הקדושה בתל אביב.

ביום חמישי ב' אלול בשעות הערב, נשבה ארון הקודש ורבינו עלה בסערה השמימה, כשתלמידיו וחסידיו סובבים את מיטתו. למוחרת נקבר בהלוויה גדולה שירושלים טרם ראתה כמותה, בהשתתפות גדולי ורבני ארץ הקודש. אחדים מתלמידיו שהיו קשורים אליו בלב ונפש, אשר רבינו שימש להם כאב ואם, התעלפו בשעת ההלויה מדוב צער ועוגמת נפש. מקום מנוחתו במדומי הר הזיתים, צמוד לאוהל רחמיסטריווקא.

איזה ערך יש לשניים מקרא ואחד תרגום שלי, אם אתן לאבי לחכות לי אפילו רגע אחד

ערב שבת כאשר העביר רבינו את הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום, נכנס אביו הקדוש בהגיעו לפסוק האחרון בפרשה, ושאלו דבר מה, והוא השיב לאביו על אשר שאל. כאשר יצא אביו, החל שוב להעביר את

בתורת הנגלה ויד לו בתורת הנסתר.

בשנות המלחמה ברומניה, נעצר רבינו מספר פעמים על ידי השלטונות האנטישמיים, ונאסר משך זמן בכלא. אחרי ששוחרר בעקבות מאמצים מרובים, לא חדל מלאסוף כספים רבים עבור היהודים ששהו אז במחסור ובמצוקה קשה, ושלחם לגזקקים בדרכים שונות ומסוכנות.

בשנת תש"ד, קיבל רבינו אישור לעלייתו ארצה, והוא מיהר לממשו ולעלות דרך היבשה, מאחר שדרך הים באותן שנים היתה רבת סכנות, עקב הצוללות הגרמניות שהטביעו כל כל שייט שמצאו בלב ים. ולאחר חג הפסח, דרכו רגליו על אדמת ארץ הקודש, לשמחת מאות חסידיו ותלמידיו. ביתו מלא היה במבקשי פניו, שבאו לקבל את ברכתיו שלא שבו ריקם.

בארץ השתקע רבינו בתל אביב, בה הקים את ישיבת וויז'ניץ מחדש, לאחר שעלה ארצה אחיינו, הישועות משה זיע"א, מסר רבינו את ניהולה בידיו בלב שמח.

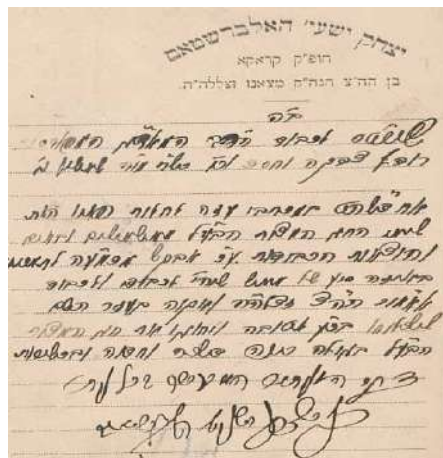
מצב בריאותו של רבינו לא היה תקין עוד מימי נעוריו, המאורעות הנוראים של ימי המלחמה, עם כליאתו בבית האסורים, רופפו עוד יותר את בצב בריאותו, בארץ עבר טיפולים רבים, אולם הוא נחלש מיום ליום. כפי שאמר לבעל שומרי אמונים זיע"א שהגיע לבקר, "הרופאים אומרים כי אני חש יותר בטוב, אך אני מרגיש שכוחותי הולכים ואוזלים מיום ליום."

הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשעחויב זצ"ל הי"ד [בן זקוניו של הרה"ק מצאנז] ג' אלול תש"ג

יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, רצה את התפלין לעצמו בטענה שהם בכלל 'פי שנים' המגיע לבכור. אולם אחיו הרה"ק רבי דוד מקשאנוב התנגד לכך, וטעמו ונמוקו עמו בידעו כי אחיו הגדול ישנה את הקשר בתפלין של ראש לקשר פשוט כדעתו ושיטתו, ושלא כפי שהיה נוהג אביו, אבל עדין נשארה טענתו של הרה"ק משינאווא שמוגיע לו גם בהם 'פי שנים'.

השיב על כך הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א בחכמה ובתבונה: הנה מה היא חשיבותם של תפלין אלו כשלעצמן, והרי כל חשיבותם היא משום שאבינו נשאן על ראשו, וכשיתפללו בהן יש לקוות שהתפלה תהיה בכוונה קדושה וגבוהה יותר ותעלה מעלה מעלה, אם כן הרי כל המעלה היא להבא ולעתיד, וכלל מסור בדינו שאין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמחזק.

ובשל כך נמנו האחים והחליטו לערך גורל ביניהם, והרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א אמר, שאם רצון אבינו היה שהבן הצעיר יירש את התפלין אז בודאי יזכה הוא בגורל. ואכן הטילו את הגורל, וכן הוה, והוא אשר זכה בגורל. וכידוע,

הדברי חיים מצאנז זיע"א (החובא בספר 'שערי שמתח', עמוד פח): כשבאו לחלק את ירושת אביהם הקדוש, הסכימו האחים הקדושים לתת את התפלין שנחטער אביהם לבן הזקונים, הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשעחויב זיע"א, שעדין היה לפני הבר מצוה. ואלו האח הגדול, הרה"ק רבי

הרה"ק רבי יצחק ישעיה הלברשטאם מטשחוב היה בן זקונים של הגה"ק מצאנז.

נולד בשנת תרכ"ד, ונתחנך אצל אחיו הגה"ק משינאווא ומגארליץ. נשא את בתו של הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקריליוויץ (בן הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב, בהרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא), חתן מהר"י מבעלזא שעל שלחנו היה סמוך אחר נשואיו ולמד שם בחברותא עם בנו הגה"ק מהר"ד. אחר פטירת זוגתו, נשא את בת הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב בעמח"ס עטרה לראש צדיק.

בשנת תרמ"ג נכתר לאב"ד טשחוב, וכעשר שנים לאחר קבע מושבו בקראקא, והיה נערץ ונקדש על כל חסידי צאנז וכל אנשי העיר קראקא. נהרג עקה"ש בשנת תש"ג, הי"ד.

ירש את התפלין של אביו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע
מעשה נפלא שהיה בעת הסתלקותו של הרה"ק

במפתיע לאכסן בביתו. בעוזב רבינו את ביתו לאחר השבת, פנה אל בעל הבית והתעניין במצב פרנסתו וכו' ולבסוף שאלו על משפחתו, האם יש לו בנים. כאן שפך הלה את לבו כי כבר עברו הרבה שנים מנשואיו ועדיין בן ישע לא בא. ברכו רבינו שיפקד מהרה ביש"ק, ואכן במלאות השנה הכניס בן למז"ט בביתו של אאע"ה.

כאשר צירפו המקורבים את כל העובדות מסביב לנסיעה זו, באו להחלטה כי אכן זו היתה כל מטרת הנסיעה, להושיע לאיש הלז בבן קיימא. (רבינו הקדוש מטשחויב, עמ' צט)

וניסו לשנות את דעתו. אולם בראותם – למרבה הפליאה – את תוקף עמדתו, נתלוו אליו ונסעו בצוותא לעיר לזענסק.

בבוא רבינו העירה נתקבל בהערצה ובהוקרה גדולה, ולמעלה מהצפוי כבדוהו ונשאוהו עד מאד. כאשר נתבקש רבינו לסוד אל אחד מחשובי העיר להתאכסן שם, סירב ואמר כי רצונו להתאכסן בבית הקרוב אצל היהודי הדר שם, שהיה יהודי פשוט.

בעל האכסניא השתדל בכל השבת לעשות כל אשר לאל ידו להשיב רצון הצדיק, שזכה

שהרה"ק מטשחויב היה מניחם קדם התפלה, ואחר כך היה חולצם ולתפלה היה מניח תפלין אחרים. (ספיר ויהלום – בר מצוה – להגה"ח ר' מנחם מגדל פורמגן שליט"א)

ברכת בנים

פעם הביע רבינו את משאלתו לנסוע לשבת הקרובה אל העיר לזענסק. מקורביו לא חשקו לעשות פעמיהם בדרך זוה, כי חששו שנסיעה זו לא תוכתר בהצלחה ובכבוד כראוי לאיש כרבינו,

הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל

בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה' ד' אלול תרפ"ו

עשה ה' יתברך שהעלים ממנו, והוא שלח לשאלו 'השלום לילד' (פסוק כו), ובכל זאת האמינה בו, ולא נפל מלבבה שום חסרון אמונה בהנביא, כי הבן אשר נתן לה יהיה בן קיימא וחיה יחיה, לכן בזכות זה החיה בנה. ולכן לא נאמר 'ישמע ה' בקול אלישע' כמו שכתוב באלהו (מלכים א' יז כב).

הציות לדברי חכמים

יש להוסיף על כך, עוד הסבר נפלא בעניין חובת הציות לדברי חכמים, מה שכתב לבאר בספר 'משך חכמה' בפרשת שופטים (דברים יז יא) על הפסוק 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וזה לשונו: ראיתי לברר בזה דעת הרמב"ם בשרשיו, דעל כל דבר מדברי חכמים הוא עובר בלא תסור. והרמב"ן האריך בעוצם פלפול לדחות זה מראיות רבות, עצמו מספור. וכללי השגתו, דאם כן היה ראוי להחמיר בספיקן, וביטול דרבנן מפני דאורייתא, ואתי דרבנן ומבטל דאורייתא בתערובת. והאריך למאוד בענינים אלו וחדש בהם שיטה אחרת. ואנכי עפר ואפר תחת רגליו, אומר כי לשיקול דעתי האמת כדברי הרמב"ם. והעיקר הוא זה כי התורה רצתה אשר מלבד עניינים הנצחיים והקיימים לעד, יתחדש עניינים, סייגים, ואזהרות, וחומרות, אשר יהיו זמניים, היינו שיהיה ביד החכמים להוסיף על פי גדרים הנמסר להם [שבאופנים אלו ניתן להם רשות]. ואם יעמוד בית דין אחר גדול בחכמה ובמנין ובהסכם כלל ישראל כפי הגדרים שיש בזה, הרשות בידם לבטל. ולמען שלא ימצא איש אחד לאמר אני הרואה ואיני כפוף לחכמי ישראל, נתנה תורה גדר 'לא תסור' וכו', שאם לא כן יהיה התורה מסורה ביד כל אחד, ויעשו אגודות אגודות, ויתפרד הקשר הכללי, מה שמתנגד לרצון השם, שיהיה עם אחד לשמוע לחכמים. ואם לא ישמעו עוברים בלא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. ואם כן המצוה דוקא לשמוע

אודות 'אמונת חכמים', בביאור הפטרת פרשת וירא אודות מעשה השונמית, ששלח אלישע את נעשו ואמר לו 'זשמת משענת' (מלכים ב' ד כט), כתב וזה לשונו: הענין מבואר, דאלישע היה סבור דיחיה מת בשביל זכות הספקתו, וזה שאמר 'זשמת משענת' על פני הנער, זכות שהשונמית היתה משענת להנביא במעון ומזונות. אבל אינו כן, רק עיקר תחיית המת היה באמונתה התמימה בהנביא, ובשביל האמונה צדיק יתיה את בנה. לכן על ידי גחזי, שלא האמינה בו, שידעה כמדורשם (ברכות י:)' הוא קדוש ואין משרתיו קדוש', וכן אמרה 'ח' ה' וכו' אם אעזב' (פסוק ל), לכן לא החיה הנער, אבל אלישע שהאמינה בו הוא החיה הנער. לכן לנסות גודל אמונתה בהנביא אלישע,

נולד בשנת תר"ג בעיר בלטרימגן פלך ווילנא לאביו רבי שמשון קלונימוס. אביו היה למדן גדול ומרביץ תורה. התפרסם כגאון מצעירותו. אחרי חתונתו ישב בביאליסטוק אצל חמיו. אשתו פרנסה אותו במסחר והוא ישב ועסק בתורה שנים רבות.

בשנת תרמ"ח נפטר הגאון רבי ראובן הלוי דינבורג אב בית דין של דווינסק, ורבי מאיר שמחה נתמנה לממלא מקומו והפך לרבה של דווינסק.

כארבעים שנה שימש כרב העיר דווינסק. רבי מאיר שמחה חי בדוחק ולא רצה ליהנות משל אחרים. פעם החליטו ראשי הקהילה להוסיף על משכורתו, והוא התנגד לכך באומרו שבמשכורתו הקבועה יש לו די מחסורו, וסירב לקבל שום הוספה.

בשנת תרס"ב, כארבע עשרה שנים לאחר שנתמנה לרב בדווינסק, החל בהדפסת ספרו הגדול "אור שמח" על הרמב"ם. שלושה חלקים יצאו בחייו בוורשא, והחלק האחרון נדפס לאחר פטירתו בעיר ריגא על ידי רבי מנחם מגדל ז"ק, אב בית הדין של ריגא, שהוציא לאור גם את הספר "משך חכמה" על התורה שנה לאחר פטירתו של רבי מאיר שמחה.

רבי מאיר שמחה היה נערץ בקרב קהל עדתו ובקרב אנשי העיר דווינסק.

בשנת תרפ"ו נפטרה אשתו הרבנית חיה. מספרים שרבי מאיר שמחה התכופף כלפי ארונה ואמר: "חיה חיה, אל תדאגי, עוד בשנה זו אבוא אליך". ואמנם באותה שנה נתבקש לישיבה של מעלה ביום ד' באלול תרפ"ו.

תחיית המתית בכח אמונה התמימה בנביא

הגה"ק המשך חכמה זיע"א כתב דברים נפלאים

מה שיאמרו.

(ספיר ויהלום פר' בשלח ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אחר קבלת התורה, היו כל בני ישראל צדיקים, על כן אם ראה אדם בחברו דבר ערוה והוכיחו ולא קיבל תוכחתו, מצוה לשנאותו. משא"כ בפרשת כי תצא, אחרי חטא העגל, שם נאמר 'אחיק', כי כולם כבר חטאו. ואם ראית בחברך דבר ערוה אין לך לשנאותו, אלא קשוט עצמך תחילה. (משך חכמה, כי תצא)

בפר' משפטים (כג, ה) כתיב "כי תראה חמור שונאך", ולמה שינה כאן הכתוב ואמר "חמור אחיק".
ו"ל, כי בעצם אין לשנוא שום יהודי, אלא שבגמרא (פסחים קיג:) העמידו פסוק זה במי שמצוה לשנאותו כגון שראה בו דבר ערוה. על כן אתי שפיר, כי בפרשת משפטים מיד

אין לשנוא שום יהודי

לא תראה את חמור אחיק או שורו נפלים (כי תצא כב, ד).

הרה"ק רבי אברהם חיים ראטה זי"ע האדמו"ר משומרי אמונים בעל 'חוקי חיים' ה' אלול תשע"ב

על פי הוראותיו, ודיירי השיכון התחייבו לשמור על תקנות הצניעות שכתב אביו הק' בצוואתו. בסוף שנות תש"ל עבר לבני ברק ומשם המשיך בהנהגתו הרחמימית, והשפיע הוד והדר על כל העיר. עד ליום הסתלקותו בסערה השמימה ביום ה' אלול שנת תשע"ב.

היכן לוקחים את הרחובות בעיר פעסט?

כל משך ימי מגורו של הרה"ק השומרי אמונים זיע"א בעיר פעסט, הלך לטובל עצמו בכל בוקר לפני התפילה במקוה קרה, והיה מהלך רב ללכת עד המקוה, והרחובות והשווקים בעיר הבידה פעסט היו הומים מאנשים ונשים, גוים ופריצים וחצופים בלי שיעור, כמו בכל עיר ממלכה.

וכמובן שהרה"ק שמר עיניו מלהביט אפילו על איזה דבר טמא, וכל שכן על נשים ח"ו, וממילא היה זה עבודה קשה ללכת ברחובות אלו ושלא יכשל בראיה אפילו בשוגג, כי גם פגם הראיה בשוגג גורם זוהמא לנפש כידוע. ואמר על כך, שזה העבודה של שמירת עיניו במסירות נפש בהליכתו למקוה ובחזירתו, גרם לו טהרה בנפש הרבה יותר מהמקוה עצמה, ובכל פעם הרגיש הארה בנפש מהעבודה הלזו, ואחרי שנים רבות כשהיה גר בסאטמאר, רגיל היה לומר: ווי נעמט מען אהער די פעסטער גאסן [-היכן לוקחים את הרחובות בעיר פעסט? והסביר הענין כנ"ל (עבודא דאחרן פרק יג).]

(ספיר ויהלום פר' צו ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

השפיע מהודו על עדתו, ונחשב לעובד ה' בסיגופין ובהליכות גבוהות שגילמו דמות קמאית מלפני מאות בשנים.

תפילתו הרקיעה שחקים, ועל אף חולשתו ויסוריו הרבים היה מתנועע בתפילה ובקול רם זועק לפני אבינו שבשמים, כאשר קיבלו מאביו הק'.

יומו גדוש היה בהתמדה נדירה, ונודע כבקי בש"ס ופוסקים, ובספרי קבלה אשר שגורים היו על לשונו. הקים ישיבה מצויינת והעמיד תלמידים רבים לתורה וחסידות. אב רחמן היה לתלמידיו ורועה נאמן לחסידיו.

בשנת תשכ"ח הקים את קרית שומרי אמונים בירושלים, דבר שהיה תקדים בעיר. הקריה נבנתה

נולד בפורים קטן שנת תרפ"ד בעיר בערגסאס לאביו הרה"ק רבי אהרן ראטה זצוק"ל בעל מחבר ספר 'שומרי אמונים'.

בשנת ת"ש עלה אביו הק' לארה"ק עם בנו ובתו (הרבנית מתולדות אהרן ע"ה), והתיישבו בירושלים. בעיה"ק יחד עם נקיי הדעת שבירושלים, עובדי ומבקשי ה' המשיך האדמו"ר לצמוח באילן החיים, דבוק וקשור לאביו, ולא משה ידו מתחת ידו, כי נפשו קשורה היתה בנפשו. צדיקי ירושלים ביקשו להכניס אוצר יקר זה לביתם, ואחר הצעות רבות וחשובות, לבקשת הרה"ק רבי שלומקה מזוועהיל זי"ע השתדך עם בת לנכדו האדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זי"ע, כשהסב הגדול עומד מצד הכלה, ומבטא את שמחתו בהיכנס כלי טהור לביתו. לאחר נישואיו נקשר לסבו הגדול וקיבל ממנו אותות חיבה וקירבה יתרות.

ב' ניסן תש"ז עלה אביו הקדוש בסערה השמימה, למגינת לב החסידים ובני החבורה, במסע ההלוויה קיבלו עליהם זקני החסידים את מרותו של בנו יחידו וחביבו, ובברכת צדיקי ירושלים החל בהנהגה העילאית אשר לא פסקה עד יומו האחרון.

לאחר הסתלקות אביו הק' זיע"א הרבה להסתופף בצל קודש הקודשים האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זיע"א והחשיב עצמו לתלמידו, כאשר עד יומו האחרון לא החסיר יום אחד שלא הזכיר בהערצה ובגעגועים את רבו הק'. כמו"כ זכה לקבל מהרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע, ומהרה"ק בעל השפע חיים זי"ע מצאנו, ומעוד צדיקים ושרפי מעלה מהדור הקודם.

בבית מדרשו של אביו ברחוב מאה שערים

הירא ורך הלבב

לג יד) 'פחדו בציון חטאים'. שאל התלמיד: והרי גם נאמר 'אשרי אדם מפחד תמיד. ענהו רבי ישמעאל: 'הוא בדברי תורה כתיב'. והאורח הבין היטב את תוכחתו של החפץ חיים, שבודאי אין לפחד אלא בדברי תורה, ואילו שאר הפחדים מוכיחים כי אין זה מגיע אלא מחטאים.

כשיצאו מעל פניו ועמדו בחוץ פנה הגאון רבי אהרן קוטלר אל האורח בהערה חשובה ונוקבת: בודאי ומן הסתם זכור לכם מה שאמרו לפני זמן קצר באותם חוגים, באותה שעה שהחפץ חיים פרסם את מחאתו החריפה נגדם על שפגעו בכבודו של הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי, רבה של וילנא ורבה של כל בני הגולה, והעמידו אדם משלהם כרב ראשי לוילנא, וכשיצא כתב מחאה זה טענעו פורקי העול שמרוב זקנה וחולשה של החפץ חיים הוא כבר אינו בצלילות הדעת ח"ו, אולם הנה כעת היתה לכם הזדמנות להיווכח שב"ה לא נס לחו, גם כה זכרונו לא נחלש ושכלו רענן ('אש התורה' עמוד רעא, 'בשבילי ראדיך' עמוד 269).

על הפסוק (דברים כ ח): 'ויספו השופרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו', מפרש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שהנה אמרו חז"ל (סוטה מד). שהכוונה היא לאדם 'הירא מעבירות שבידו', והפירוש בזה הוא, שאדם החוטא, גם אם הוא אינו ידוע מעבירותיו, הרי שעצם העבירות מכניסות בו פחד ואימה, וזהו שאמרו 'פחדו בציון חטאים', שכל מי שיש בידו עבירות לבו ירא וחרד מעצמו, ואפילו אם הוא אינו ידוע שיש בידו עבירות, הרי שהפחד שנכנס בלבבו בעת מלחמה תודיעהו כי יש בידו עבירות.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כאשר ארבה סכנת קיום לרשת התלמודי התורה במדינת פולין, הגיע הגאון החפץ חיים זיע"א במיוחד לעיר הבירה וורשה, בחודש שבט של שנת תר"ץ, בכדי להשפיע באופן ישיר על אנשי השררה שיעשו ככל יכולתם להעביר את רוע הגזירה על גזירת החינוך של אותם הימים.

באותם ימים ששהה החפץ חיים בוורשה, לפני פגישתו עם ראשי השלטון, הוא היה שרוי בתעניות רבות ומרבה בתפילות ובתחנונים. כתוצאה מכך חולשתו של החפץ חיים, שמלבד כך היה זקן ובא בימים, גברה מאוד. לפיכך לא אפשרו מקורביו של החפץ חיים את הכניסה אליו לאנשים מן החוץ שביקשו לשחרר פניו ולקבל את ברכתו.

אולם כשאחד מאישי הציבור הביע בפני הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל את חפצו לראות את החפץ חיים, עמד רבי אהרן קוטלר והשתדל בעדו והניחו לו באופן יוצא מהכלל להכנס אל הקודש פנימה, וזאת בשל כבוד אביו שהיה אחד הגאונים הנודעים אשר בארץ. החפץ חיים פתח את שיחתם בסיפור שבחיו של אותו גאון גדול, אביו של האורח, ומעלת ספריו הרבים שחיבר על התורה שבכתב והתורה שבעל פה, לאחר מכן העיר החפץ חיים לאורח בלשון של תימה: הידעתם את אבא? האם זכור לכם מי היה אבא? האורח השיב בחיוב: בודאי הוא זוכר היטב את האבא הגדול. אולם החפץ חיים חזר ושאלו פעם אחרי פעם, האם הנו זוכר את אביו, והאורח עומד משתומם, וכי מה שאלה היא זו אם הוא זוכר את אביו.

והנה לפתע שינה החפץ חיים את טעמו ודיבר אליו ברתת: כפי הנראה שכח מר איזה אבא היה לו! שכן אילו היה זוכר אותו בודאי לא היה כותב אלי אשתקד כפי שכתב, לא הייתם שולחים את המכתב לשלחתם, ומה היה כתוב במכתב? המשיך החפץ חיים ואמר: הלא

כתבתם שאם לא יצטרפו החרדים שלומי אמוני ישראל לסוכנות היהודית סופנו להישאר מחוץ למחנה, לא פחות ולא יותר, ואני שואל אתכם, מי הוא המחנה ומי מחוץ למחנה? לאיזה מחנה ישראל התכוונתם באותו מכתב? האם עלינו שלומי אמוני ישראל לפחד פן ישאירו אותנו מחוץ למחנה? לשמע תוכחתו ניסה האורח להצטדק והזכיר את הכתוב (משלי כח יד) 'אשרי אדם מפחד תמיד', אבל החפץ חיים השיבו מיניה וביה את דברי הגמרא המספרת במסכת ברכות (ס). על אותו תלמיד שהיה מהלך אחרי רבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון, ראה רבי ישמעאל שאותו אדם מפחד ורותת, אמר לו בודאי חוטא אתה, שכן נאמר (ישעיה

שאדם החוטא, גם אם הוא אינו ידוע מעבירותיו, הרי שעצם העבירות מכניסות בו פחד ואימה, וזהו שאמרו 'פחדו בציון חטאים', שכל מי שיש בידו עבירות לבו ירא וחרד מעצמו, ואפילו אם הוא אינו ידוע שיש בידו עבירות, הרי שהפחד שנכנס בלבבו בעת מלחמה תודיעהו כי יש בידו עבירות

אור החיים המבואר במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר
על כל פרשת התורה ופרקי המשניות
על כל פרשני התורה ופרקי המשניות
בשפת חיים ובהירות מיוחדת

אור החיים המשולב
הבית המדרש הגדול של אור החיים
באמצעות שיטת אור החיים ופרקי המשניות
[הקטנים והגדולים מודפסים במסגרת אחת]

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

עוז והדר

נוצב ונוימד: שוקי קני

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

חדש בממלכת התורה

חדש

סט הזמנתי רמב"ן המבואר

5 כרכים

מהדורת 'בראך'

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

חמשה חומשי תורה עם פירושי הרמב"ן. דברי הרמב"ן מוגהים עפ"י כתבי-יד, עם ביאור נרחב ומדויק, בתוספת הערות, ציונים ומילואים. עם 'ספר הגמטריאות' המיוחס לרמב"ן. ביאור דברי הרמב"ן נערך על ידי תלמידי חכמים מופלגים, בדקדוק רב וביגיעה רבה. והובא לדפוס כמיטב המסורת של ספרי 'ממלכת התורה' – עוז והדר, במהדורה מפוארת ובעימוד מושלם. פירוש הרמב"ן נדפס עתה במהדורה חדשה עם תיקונים והוספות רבות, ובמהדורה מקוצרת של 5 כרכים בלבד.

חדש

סידור לשליח ציבור

ספרד

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור לשליח ציבור נוסח ספרד, באותיות גדולות ועיצוב מרהיב עין, ובתוספת פסקי הלכות מיוחדות לשליח ציבור לכל ענין המתעורר תוך כדי התפילה. תתקבל צלותהון ובעותהון!

דבר בעתו

משנת המועדים חודש אלול

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' בו נאספו כל עניני המועד בתלמוד ואגדה, הלכה וקבלה, לכרך אחד, למען יוכל כל אדם ללמוד כל עניני המועד, ויהיו הדברים תחת ידו, ללמוד הלכות חג בחג, מידי מועד במועד.

דבר בעתו

באר החיים – ירח האיתנים אלול – תשרי

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' שמו הטוב של המשפיע הנודע, הגאון החסיד רבי אלימלך בידרמן שליט"א, הולך לפניו מסוף העולם ועד סופו. דברי תורתו הכוללים אמרות אמונה ובטחון מעוררים את הלבבות ומציתים בהם אש של תקוה ורצון. מהדורה זו מכנסת את מיטב אמריו הנעימים של המשפיע, בתוספת אלפי סיפורים נאים שסיפר, בעניני חודש אלול וימי ירח האיתנים.

חדש

בשערי ישכר אלול וימים נוראים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' מאמרי הגות ומחשבה בעניני אלול וחגי תשרי מפי כתבו של הגה"ח ישכר דב ענגלענדער זצ"ל.

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מסטינאור

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה־פָּא

חֹזֶה־פָּא דְאֹרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

על האדם לתת שופטים ושוטרים לשמור שערי נפשו

אזנים והפה ושני נקבי האף. ועל זה נאמר **תתן לך שצריך האדם להפקיד שופטים ושוטרים לעצמו להשגיח על שערי נפשו** שתהיה כל הנהגתם בקדושה.

עשרה צדיקים בגופו של אדם מגינים על כל הנפש

ויבוארו הדברים על פי מה דאיתא בגמרא (נדרים לב.) 'עשרה שליטים' (קהלת ט יד) אלו עשרה איברים, שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי רגלים וראש הגוייה ופה, שהם השולטים באדם, שרוב מעשי האדם נעשים על ידיהם (ר"ן נדרים שם). ובכך מציל את כל גופו הנקרא עיר קטנה (נדרים לב.).

והוא מה שכתב **בשפת אמת** (וירא תרנ"ו ד"ה בפסוק המכסה) שכמו אברהם אבינו ע"ה ביקש מה' יתברך (בראשית יח לב) אולי ימצאון עשרה צדיקים בתוך העיר שיגנו על סדום, ואמר לו ה' יתברך 'לא אשחית בעבור העשרה', כן הדבר גם בעיר קטנה שהיא האדם, אם יש עשרה צדיקים היינו עשרה איברים ששומרם שישארו בבחינת 'צדיקים', כבר פעל אברהם אבינו שיגנו על העיר. וכאשר שומר על עשרה מאיבריו ועובד עליהם שיהיו צדיקים ומתנהג בהם כראוי, אזי מגין על כל גופו, ויכול להמשיך לכל איבריו שיהיו גם הם צדיקים.

הסיוע מן השמים כפי שמירת האדם

וכפי מה ששומר עצמו כך יזכה שיייע ה' בידו ויורה לו דרך אמת, כי הקב"ה נוהג עם האדם כמו צל, וכן כתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך', כמו צל שמתנועע לפי תנועות האדם כך גם הקב"ה נוהג עם האדם כפי הנהגתו שלו, ואם שומר האדם את עצמו כך משמרים אותו מן השמים. וכן נודע מספרי חסידות על המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה ממך', שהנהגה העליונה היא 'ממך', כמו שנוהג האדם בעולם הזה כן נוהגים עמו מן השמים, הן לטוב הן למוטב.

הכנה זו היא שכתבה תורתנו הקדושה **שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך** שצריך האדם לשמור את כל שערי גופו מן החטא כפי שפירש השל"ה **הקדוש** (דרך חיים תוכחת מוסר ד"ה שופטים) כי הכתוב **בכל שעריך** הכוונה לשערי הנפש שצריך לשמרם כראוי, כי שבעה שערים נמנו בנפש האדם (ספר יצירה פ"ד מ"ב), והם שתי עינים שתי

שִׁפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ (טז יח). העולם הזה מטבעו מסתיר בפני האדם את הדרך הנכונה לקרבת ה', ואין לך עצה אלא שיאיר ה' את עיניו ויורה דרכו, ודבר זה מרחמי ה' וטובתו על בריותיו, כמו שכתוב (תהלים כה ח) 'טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך', ואולם אין כל אדם זוכה אלא אם יקדים להכין עצמו לדרך.

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

הצדיק מתפלל ומשפיע אף על החוטאים

כִּי תִצַּא לְמַלְחָמָה עַל אֵיבֶךָ וְגו'. וְהָיָה פְקָרְבָּכֶם אֶל הַמַּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַפְּהֶן וְדַבֵּר אֶל הָעָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'. אֵל תִּירָאוּ וְגו'. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֵלֶךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֵיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם (כ א-ד). וַיִּסְפּוּ הַשְּׁטָרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ הַזֶּה וְרָדָה הַלֵּכָב יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמָּס אֶת לִבָּב אַחֲרָיו פְּלִבְבוּ (פסוק ח).

דרך המוכיחים בעם להוכיח את שומעיהם להיטיב מעשיהם, ומכל מקום נהגו הצדיקים להתפלל תמיד וללמד זכות אפילו על פשוטי בני ישראל. ובודאי שתי הרכים חשובות ונצרכות, גם לעורר ולדרוש מכל אדם לדקדק על עצמו כל אחד לפי יכולתו, ומאיך להמליץ טוב ולהתפלל לישועת כל ישראל, וכמו שמוצאים בצאת בני ישראל למלחמה, שהיו השוטרים מיסרים את העם **מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו**, ודרשו חז"ל (סוטה מג.) הירא מן עבירות קלות שבידו, ומאיך גיטא היה הכהן המשיח מעודד את לבם **שמע ישראל אתם קרבים היום** ודרשו חז"ל (שם מב.) 'אפילו אין בכם אלא זכות של קריאת שמע כדאי אתם שיושיע אתכם', כי המוכיחים תפקידם ליסר את העם ולעוררם לתשובה ולהיטיב מעשיהם, אבל צדיקי הדורות כמו הכהן המשיח בודאי אינם מרפים ידיהם מלהמליץ אך טוב וחסד על בני ישראל בכל מצב שהם. [תקון עולם (מהדו' ורשה תרצ"ב, ח"ב פב. בהג"ה) בשם מהרי"ד מבעלזא ע"ה. והרה"ק מקאצק ע"ה אמר שהכל תלוי באומץ רוח האדם, ואם הוא חזק באמונתו שיינצל בזכות קריאת שמע, בודאי הוא ראוי לנס והצלחה, ומאיך אם ליבו נופל בקרבו אם כן יש לו להיזהר אם אינו נקי לגמרי מכל חטא שהוא].

א. ובאגרא דכלה (שופטים ד"ה ואמר) פירש, שבודאי אין לצאת למלחמה כל שאינו נקי מכל עבירה שהיא, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, אלא שיש עבירות כחילול ה' שאין תשובה מכפרת בלי מיתה, והעצה לך היא למסור נפשו בקריאת שמע ובוזה יכופר לו אפילו עבירות אלו, ובוזה יהיה ליבו בטוח בצאתו למלחמה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שמירת השערים הנפתחים כל יום לכל אחד

יום ואינו מנצלם כראוי, שאם היה מנצלם היה שב ומתקן את אשר עיות ולא היה בא לידי חטא ועוון, על כרחך מעשיו הם שגרמו לו שלא להתעורר לתשובה מכוח הבת קול, וממילא ראוי הוא להיענש על כך.

יסוד קיום ההתעוררות - להכניסה במעשה הגוף

לאחר שזוכה להשיג ולשמוע את הבת קול, יראה לקיים בעצמו 'ולבבו יבין ושב ורפא לו', כי אין די בשמיעת הלב אם אין האיברים מרגישים גם כן, ורק אם ייקבעו הדברים בעומק הלב אזי תתפשט חיותם לכל האיברים, כדי להוציא הדברים מהכוח אל הפועל להוסיף חיל בעבודת הבורא, ולא תחלוף ההתעוררות בלי רושם, אלא תיקבע הקדושה בקיום ותמידות ויעשו הדברים רושם בליבו, ויזכה להמשיך שפע קודש לרמ"ח איבריו וש"ה גידיו. ואם ח"ו אינו מנצל התעוררות זו שוב אין מוסיפים לעוררים אותו ח"ו, כמו שנרמז בדברי חז"ל (יומא פה:): 'האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה', הרי שצריכים להיות זהירים ולנצל את רגעי ההתעוררות, וכמו שפירש באמונה ובטחון להרמב"ן (פי"ט) לשון הכתוב (שיה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', שבעת שבאה לאדם התעוררות תיכף יעשה מצוה ובכך יעשה מן ההתעוררות חפץ וכלי, כי המצוה היא כמו כלי שתנוח בו ההתעוררות, וכן בבוא התעוררות תשובה לא יחמיץ השעה אלא ישוב מיד בתשובה.

וכפי מה שמכין האדם את ליבו זוכה עוד להשיג את שמיעת הבת קול, כעין מה שכתוב (תהלים י ז) 'תכין לבם תקשיב אזנך' שהכל תלוי כפי הכנת הלב, וכמו שאמרו חז"ל פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. וזהו הרמז שאפילו שהקב"ה מכריז 'שובו בנים שובבים', בכל זאת אנחנו ממשיכים לבקש 'השיבנו ה' אליך ונשובה', כי גם לאחר שיוצאת הבת קול חוזרים ומבקשים שיכין ה' לבבנו לשמוע את קול הקריאה.

כשבא לו הרהור תשובה אזי מבין הוא שזהו מן הכרוז שמכריזין שובו בנים שובבים, ומיד מפשפש במעשיו ושב בתשובה שלימה, אבל מי שאין בו דעת אינו מרגיש כלל בהרהור תשובה שבא לו, ואינו פונה אליו כלל.

שמיעת בת קול מכוח מתן תורה

כל בני ישראל בשורשם ראויים הם לשמוע בת קול, וניתן בהם הכוח הזה ממעמד הר סיני שכולם כאחד שמעו דבר ה' עשרת הדברות, והרי כתוב (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', והוא לרמז שנמשך קול ה' לעולם ואין לו הפסק, כי 'דבריו חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים', וכן בני ישראל ראויים תמיד לשמוע דבר ה' ולשמוע בת קול היוצאת בכל יום, וכמו שאמרו חז"ל שבכל יום יהיה דברי תורה כחדשים בעינינו, כך גם אותה הבת קול מתחדשת עלינו בכל יום, ועל זה אומרים אנו בכל יום 'שמע ישראל', כי בכל יום ויום יכולים לשמוע ה' אלקינו ה' אחד', וכן כתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', 'ועתה' לשון התחדשות שמתחדש כוח השמיעה בכל זמן מחדש.

על האדם לשמור ההתעוררות משמים וללכת בה בכל דרכיו

בכך מובן אפוא מדוע נידון האדם על חטאיו הרי לא היה לו סיוע. אך האמת שיש לו כן עזר וסיוע ממעל והיא הבת קול המעוררת אותו לתשובה, כלשון האמרי נועם: ועל זה הוא עיקר המשפט בבית דין של מעלה על האדם, לאשר לא שם לבו להתפשט מחשבתו שנפלו לו הרהורי תשובה, לדבק עצמו על ידה במצוות ה' ולשוב מחטאותיו.

ועל זה כתבה תורה **שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך** שהם השערים הנפתחים לו לאדם בכל יום מכח הבת קול וכמו שאומרים 'הפותח שער לדופקי בתשובה', שיש לו לאדם לשים עליהם שומר לבל יפסידם בהסחת דעתו מההתעוררות המגיעה מאותה הבת קול. ועל כך עיקר משפט האדם, על שערי התשובה הנפתחים לו בכל

שפטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך וגו' (טז יח).

כשמתבוננים ועושים חשבון נפש על כל המעשים - כפי רצון ה' בימי אלול שיכין האדם עצמו בתשובה ומעשים טובים - עולה התמיהה, מדוע נענש אדם על מעשיו הרעים, הרי יש לו להצדיק את עצמו ולהתנצל על כל חטאיו, שמוכרח הוא לחטוא מצד היצר הרע הבווער בקרבו תמיד לא ינוח ולא ישקוט, ואם כן אין מקום לשפוט ולהעניש האדם על שום חטא ועוון, כי שמא לא עזרו ה' להתגבר על יצרו.

אלא ביאור הדבר כמו שכתב באמרי נועם בפרשתנו (אות ד'), שעיקר הטענה על האדם שהיה לו להרגיש בהרהורי תשובה המתעוררים בליבו בכל יום, כפי דבריו הידועים של **מרנא הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (תולדות יעקב יוסף ויקרא ד"ה בפסוק ויקרא, צו ד"ה והמפנה) בדברי רבי יהושע בן לוי באבות (פ"ו מ"ב), בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. וכן מה שאמרו בזוהר (נשא קכו): שבכל יום בת קול יוצאת ואומרת 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג יד). והקשה, לשם מה יוצאת הבת קול, הרי מעולם לא נודע על אדם ששמע בת קול זו, ומה תועלת יש ביציאתה בכל יום. רק שהרהורי התשובה שיש ליהודי בכל יום, הם מכח הבת קול היוצאת, ואף שלא שומעים אותה באוזניים הגשמיות בכל זאת היא נשמעת לליבות בני אדם, כי הבת קול והכרוז הם בעולם המחשבה, ושם 'אין אומר ואין דברים' (תהלים יט ד), רק הלב יכול להרגיש זאת, וכפי מה שמקדש האדם מחשבותיו זוכה להשיג ההתעוררות מאותה הבת קול, ומבת קול זו מתעוררים הרהורי תשובה בלב האדם.

ומי שיש בו דעת תיכף כשבא לו הרהור תשובה מבין שזהו מכוח התעוררות הבת קול, ומיד מפשפש במעשיו ושב בתשובה שלימה, וכדברי **הדגל מחנה אפרים** (ויקרא ד"ה ויקרא) כי הבת קול היא הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום, ומי שיש לו דעת תיכף

כח הצדיקים לבטל גזירות

אצל בני דורו הדבקים בו. וזהו שנאמר בו (שמות לד, ל) 'ויראו מגשת אליי, ויראו' שהגיעו ישראל לידי מדריגה זו של יראת ה', 'מגשת אליי' מקרבתם אל משה רבינו שכל מהותו יראת ה'.

כוחו של משה רבינו בכל תלמידי חכמים

וכן הוא בכל הדורות ניתן הכוח הזה לתלמידי חכמים צדיקים, ולפיכך מצוה ליראה מתלמידי חכמים ולבוא מכוח זה ליראת שמים, כמו שדרשו (פסחים כב:): 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים, כי הם באים מכוחו של משה רבינו, כמו שכתוב **נביא מקרבך מאחיך יקים לך כמוני**, הרי שבכל דור ישנם צדיקים שהם בבחינת משה רבינו, והם קרואים על שמו כמו שאמרו (שבת קא:): 'משה שפיר קאמרת', ועל ידי היראה מתלמידי חכמים הבאים מכוחו של משה זוכים הכל ליראת שמים.

כח הצדיק משפיע לכל אף אם אין רואים זאת במוחש

וגם אם נראה לעיני האדם ומרגיש שאינו מקבל מהצדיק, ידע כי שקר דיבר בו להסיתו מדרך חיים שרק הצועדים וההולכים את חכמים באמונה יזכו אליה. כי האמת שכל יהודי החי בדור מקבל כוחו מהצדיקים שהעמיד הקב"ה בעולם, וכמו שהבטיח לנו רבן של כל ישראל הוא משה רבינו ע"ה שלעולם יקים הקב"ה צדיק כמוני.

מוסר ה' מרעיד כליות ולב נראה בדברי הרה"ק בעל האבני נזר ע"ה שביאר, כי חטא העגל הגיע כאשר אמרו (שמות לב א) 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו', כי לא השכילו להתדבק בו בהיותו מרוחק מהם, ורק שבט לוי זכו להישאר דבקים במשה רבינו ובוזה ניצלו מן החטא. ומוטלת חובה על כל יחיד מישראל ללכת בדרך שבט לוי ולהיזהר שלא להתרחק מהצדיק, ואף אם אינו רואה את הכח שמקבלים מהצדיקים ישמע לקול קריאת משה רבינו לשבט לוי 'מי לה' אלי, ויאמין בלב שלם למשה רבינו ע"ה כי בכל דור עומדים לישראל צדיקים שבכוחם יש לכלל הדור את הכח לעבוד את ה' ולהצליח בכל מעשיהם, הן בגשמיות והן ברוחניות.

פתחון פה לבני ישראל גם אם יתבטלו מן התורה שיוסיף ה' תת חסדו עמם.

הבטחת משה רבינו לכל הדורות - שיהיה להם צדיק שבזכותו יושעו בכל הנצרך

ממשיך הכתוב ומדבר בשבח הצדיקים ושגב מעלתם ואומר **נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך ה' אלקיך** ודרש הרה"ק **רבי שלום מבעלזא ע"ה** כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בצייפייה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

והן דברי רבם של האדמו"רים מרנא קודש הקדשים רבי אלימלך מליז'ענסק זצוק"ל בנועם אלימלך (כי תשא ד"ה עוד פירוש): הצדיק שהוא נקרא נר מערבי על דרך דאיתא בגמרא (סנהדרין כד.) למה נקרא שמה בכל שבלולה במשנה וגמרא ואגדות כו', כמו כן הצדיק הוא מעורב בו כל מיני קדושות אהבה ויראה ורוממות אל תורה ותפלה וצדקה תשובה וגמילות חסדים וכדומה, ולכן נקרא נר מערבי לשון מעורב, גם מערבי הוא לשון עריבות ומתיקות שהצדיק הוא ערוב ומתוק בכל מיני מתיקות וזה הפירוש ממנו היה מדליק, הם בני אדם המתחברים עם הצדיק גם הם מדליקים נרותיהם הם נשמתם באהבה ויראה להבורא ברוך הוא עכ"ל.

משה רבינו השפיע יראה על בני ישראל

כי מכוחו של משה רבינו ע"ה זכו כלל ישראל למידת היראה, וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את דברי הגמרא 'לגבי משה מילתא זוטרתא', שמכוחו של משה רבינו היתה היראה מילתא זוטרתא גם

כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא יכן נתן לך ה' אלקיך. נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון (יד-טו).

יסוד מוסד באמונת בני ישראל, להאמין בלב שלם בכח הצדיקים להיות הם מבטלים גזירות, כמו שאמרו חז"ל (מו"ק טז:): מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזירה ומבטלה, וזהו הרמז בפסוק **ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך**, היינו שנתן לך את הכח לומר אליו **לא כן** ולבטל גזירותיו.

אמונה זו היא היסוד של כל יהודי כמו שכתב התפארת שלמה (לשבועות ד"ה שבת) מי שנחסרה ממנו אמונה בכח הצדיקים אינו בכלל איש יהודי, וכמו שנאמר (שמות יד לא) 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', שמלבד האמונה בה' יתברך הוסיפו עוד להאמין במשה רבינו איש האלקים שבכוחו להפוך דין לרחמים, וכמו שמצינו במתן תורה שהיו העליונים והתחתונים מצפים ומייחלים ליום קדוש זה שתינתן בו תורה לישראל, אשר זו תכלית כל הבריאה ובלעדי כן לא היה שום קיום לעולם, ודוקא בזמן זה הוסיף משה יום אחד מדעתו, לדחות את מתן תורה ביום נוסף (שבת פז.), והיתה עיקר כוונתו כדי להחדיר בנו את האמונה החזקה שהנהגת כל העולם מתנהלת על פי רצון הצדיקים, והעליונים והתחתונים כולם ממתינים למוצא פי הצדיק, ולא השרה הקב"ה שכינתו על הר סיני עד הזמן שקבע משה רבינו ע"ה, ועל זה נאמר (שמות יט ט) 'וגם כך יאמינו לעולם', שתקיים אמונה זו תמיד בלב כל ישראל.

לימוד זכות על בני ישראל

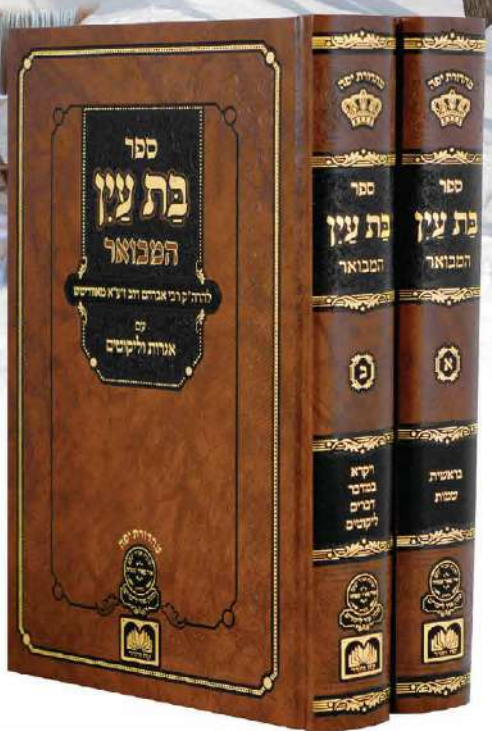
יש להוסיף ולומר שלא לחינם דחה משה רבינו את קבלת תורה ביום אחד, כי עוון ביטול תורה חמור הוא עד למאוד, ואין שום אדם נפטר מנתינת דין וחשבון על כל רגע אם עסק בו בתורה, ומשה רבינו כל רצונו היה ללמד זכות על ישראל לדורות, ולפיכך דחה את קבלת התורה ביום אחד, וביום זה הרי נתבטלו כל ישראל מן התורה, ומכל מקום היה העולם מוסיף להתקיים בחסד ה' בלי זכות התורה, ובכך יהיה

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנצל ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישורים. נעיצוב ועיבוד: שוקי קנר

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב זיע"א מאאוריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**זיוסיפו ענווים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בת עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור
פורמט גדול | פורמט קטן

איצרות ומעורבות ממעורבות

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

שום תשים עליך מלך

במאמר זה מבאר רבינו את דרכי העלאת הניצוצות מקליפת נוגה דהיינו ממאכלי ומידות היתר, שהם ניצוצות קדושה המשתייכים לשבעת המידות הקדושות העליונות שמשם מקורם ומשם נפלו, ועל ידי עבודת האדם הם עולים אל מקורם בקדושה.

ונתבאר בזה יסוד גדול בסדר העלאת הניצוצות שלא נתבאר במאמרים אחרים, והוא שלפני כל העלאה שאדם מעלה ניצוצות כלומר כוחות תשוקה מתוך נפשו, צריך הוא לקבל חיות קדושה מיוחדת מהעולמות העליונים, שאותם ימשיך אל הניצוצות כדי לתקנם, והכוונה היא שצריך לקבל תוספת קדושה על מנת שיוכל להמשיך קדושה זאת אל הדרגות הנמוכות שבנפשו, שמתעוררות בו בעת שהוא עוסק בתענוגי וענייני עולם הזה, ורק אז יכול להעלות את הניצוצות לשרשם. וענין זה כבר נתבאר בספרי הקבלה, שהחיות הזה שנמשך מכונה "קבלת שפע להעלות מיין נוקבין".

וממשיך רבינו ומבאר כיצד יזכה האדם לקבל את הכח הזה להעלות ניצוצות קדושה, ומבאר בארוכה כדרכו שמבאר בריבוי מקומות, שעיקר עבודת האדם היא היראה שעל ידיה שורה עליו קדושתו יתברך, וכאן ממשיך רבינו ומרחיב יסוד זה גם לגבי הקדושה הפרטית הנצרכת כדי להעלות את ניצוצות הקדושה, ומבאר שגם בענין זה צריך אדם לעטוף עצמו ביראה כדי שיוכל לקבל קדושה מיוחדת ונוספת שיוכל בכוחה להעלות את ניצוצות הקדושה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

'שום תשים עליך מלך' (דברים יז טו). וְקִשָּׁה הָאִיף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִים מִצְוָה זו, שְׁהֵרִי מְקִים כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה (שמות רבה ל ט), וְאֵינָא (ספרא ויקרא א) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶם, דְּהֵיִינוּ תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה מִבְּאֵרֶת תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, פִּי כָּל מִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה מִבְּאֵרֶת הָעֲלִיּוֹנָה, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חַז"ל (יבמות סג), אֲשַׁכְּחִיהָ רַבִּי יוֹסִי לְאֵלֵיהוּ, אִמְרַ לִּיהָ כְּתִיב (בראשית ב יח) 'אֲעִשֶׂה לּוֹ עֵזֶר', בְּמָה אֵשֶׁה עֹזֶרְתּוֹ לְאָדָם, אִמְרַ לִּיהָ אָדָם מְבִיא חֲטִיין, חֲטִיין כּוֹסֵס, (בתמיה. רש"י). פֶּשֶׁתוֹן, פֶּשֶׁתוֹן לּוֹבֵשׁ (בתמיה). לֹא נִמְצְאָת מֵאִירָה עֵינָיו וּמַעֲמִידָתוֹ עַל רַגְלָיו וְכוּ', וְכֵן אֵמְרוּ חַז"ל (משנה כתובות פ"ה מ"ה, כתובות נט:): וְאֵלוֹ מְלָאכּוֹת שֶׁהָאֵשֶׁה עוֹשֶׂה לְבַעֲלָהּ טוֹחֶנֶת וְאופָה וּמְכַבֶּסֶת מְבַשֶּׁלֶת וְכוּ'. כָּל מִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה הַמְקַבֶּלֶת מִמִּדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה מִמְּנָה נִקְרָאת 'אֵשֶׁה' לְגַבָּה, מְכִיּוֹן שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת מִמְּנָה, וְהֵינּוּ שֶׁהִשְׁפַּע יוֹרֵד אֵלֶיהָ מִהַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִיא רוּחַנִית וּמוֹפְשֶׁטֶת יוֹתֵר אֶל הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא מוֹשַׁגֶּת יוֹתֵר לַתַּחְתּוֹנִים, וְכֵמוֹ שֶׁהָאֵשֶׁה מְכִינָה אֶת הַשְּׁפַע שֶׁאֲצוֹר בְּחִיטִין לְהוֹצִיאָו מֵהַכַּח אֶל הַפּוֹעֵל, עַל יְדֵי טַחֲנִית הַחִיטִין לְקַמּוֹ, לִישֵׁת הַקַּמּוֹ וּמִירוּחַ הַבֶּצֶק, וְאִפִּיּוֹת עַד שִׁיּוּכֵל הָאָדָם לְאֲכוֹל לֶחֶם וּלְשַׁבּוּעַ, כִּךְ סִפְרִית הַמְלָכוֹת שֶׁהִיא הַתַּחְתּוֹנָה מְכַל הַסִּפְרִיּוֹת מְגַלָּה אֶת הַשְּׁפַע מְכַל הַסִּפְרִיּוֹת שִׁיְהִיָּה אֲפִשֶׁר לְהַשִּׁיג וּלְקַבֵּל, וְעַל יְדֵי זֶה מְקַבְּלִים הַתַּחְתּוֹנִים שְׁפַע וּפְרֻסָּה מֵאוֹתוֹת הַתּוֹרָה הַמְּחִיִּים אוֹתָם.

וְהִטַּעַם, לְפִי שֶׁבְּמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה אֵין בָּהּ בְּהִירוֹת כָּל כֶּף כְּמוֹ בְּעֲלִיּוֹנָה, עַל כֵּן יְכוֹל לְהֵיּוֹת בָּהּ יוֹתֵר תְּפִיסָה לְהִבְיָן הַדְּבַר, דֶּרֶךְ מִשָּׁל כְּשֶׁהָאָב לֹא רָאָה אֶת בְּנֵו זְמַן רַב, וְאַחֲרַי כֶּף כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מִחֲמַת אֶהְבָּה גְדוֹלָה שְׁנִתְעוֹרֵר אֲצָלוֹ, אֵינּוּ יוֹדַע מַה לְדַבֵּר כִּי מְרֻב הָאֶהְבָּה תְּפוּסָה כָּל מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּבִנּוֹ בְּאֶהְבָּה שֶׁלְמַעֲלָה מְבִיטוֹי בְּדִיּוֹר אוֹ בְּכָל מַעֲשֵׂה גִשְׁמִי וּמוֹחַשׁ, וְאֵינּוּ יְכוֹל לְצַמְצֵם אֶת הָאֶהְבָּה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת כָּלֵל לְהוֹרִידָה לְכָלִי הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּא הַדִּיּוֹר שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מְלָכוֹת' שֶׁל הַמְּחֻשְׁבוֹת, עַד אַחֲרַי כֶּף כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ מַעֲט הָאֶהְבָּה כִּיּוֹן שֶׁתַּעֲנוּגוֹ תְּמִידִי אֵינּוּ תַּעֲנוּג, וּמִתְמַעֵט מַעֲט הַתַּעֲנוּגוֹ שְׁבֵאֶהְבָּה, אֲזִי יְכוֹל לְדַבֵּר אֵתוֹ.

כְּמוֹ לְשׁוֹן הַנֶּאֱמָר בְּאֵבִידָה הַמְרַמֶּזֶת עַל הָעֲלָאוֹת דְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, (דברים כב ב) 'עַד דֶּרֶשׁ אַחֲרַי' שֶׁמְרַמֵּז עַל הַמְּשַׁכֵּת הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה לְדְרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁתֵּרַד הַחֲכָמָה לְמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ בְּהִירוֹת כָּל כֶּךְ, וְאִזּוֹ יוֹכֵל לְהַעֲלוֹת אֵלֶיהָ אֶת הַמִּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְלִכֵּן נִקְרָא דֶּרֶשׁ כִּי עֵנִין זֶה נִרְמַז בְּאוֹתוֹת דִּר' ש', דְּהֵיִינוּ מִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא בְּבְּחִינַת דְּלִי"ת שֶׁהִיא דְּלָה וְעִנְיָה, וְכָל דְּבַר שֶׁצָּרִיף לְהַעֲלוֹת, צָרִיף תַּחֲלָה לְהִבְיָא לוֹ חִיּוֹת מַעוֹלָמוֹת עֲלִיּוֹנִים, עֵנִין זֶה הוּא הַמְּשַׁכֵּת חִיּוֹת מַלְמַעֲלָה לַתַּחְתּוֹנִים כְּדִי שִׁיעֲלוּ מֵיִין נּוֹקְבִין, שְׂכַדִּי שֶׁהַמִּדְרָגָה תּוֹכֵל לְהַתְעֵלוֹת לְעוֹלָם גְּבוּה יוֹתֵר, צָרִיךְ בְּתַחֲלָה לְהַמְשִׁיךְ לָהּ חִיּוֹת הַנִּקְרָא 'מוֹחִין' וְהַנִּמְשָׁךְ לָהּ מִהַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה, עַד שֶׁעַל יְדֵי זֶה תּוֹכֵל הַמִּדְרָגָה עֲצֻמָּה לְהַתְעֵלוֹת מִשְׁפָּלוֹת וְלַעֲלוֹתָהּ לְשֶׁרֶשֶׁה, וְהֵינּוּ שֶׁלְמִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא בְּבְּחִינַת דְּל"ת, נִמְשָׁךְ לָהּ חִיּוֹת מְרִישׁ עֲלָמִין הַנִּרְמַז בְּאוֹת רִי"ש דֶּרֶךְ שְׁלִשָּׁה קוֹי הַשִּׁי"ן שֶׁהֵם מְרַמְזִים עַל הַמְּשַׁכֵּת שְׁלֹשָׁה מוֹחִין חֲכָמָה בִּינָה וְדַעַת לְדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא מְלָכוֹת, וְזֶה צְרוּף דֶּרֶשׁ' כִּאֵן חֲסַר כְּמָה תִּיבּוֹת.

וְהָאֲבָדָה אֲשֶׁר נִמְצְאָת בְּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה שִׁישׁ לְהַעֲלוֹתָהּ לְרִישׁ עֲלָמִין, וְעֲלִיָּה נֶאֱמָר 'וְהָיָה עִמָּךְ עַד דֶּרֶשׁ אַחֲרַי אֵתוֹ וְהִשְׁבַּתּוֹ לוֹ', הִיא דְּבַר שֶׁהִיא בּוֹ שְׁבִירָה, שֶׁנִּפְלַ מֵהַשֶּׁרֶשׁ שֶׁהוּא מְקוֹר חִיּוֹתוֹ, וְלִכֵּן נִפְלַת הַכִּלִּים שֶׁל הַמִּידוֹת נִקְרָאת שְׁבִירָה, כִּי הִיא בְּבְּחִינַת מִיתָה, וְלְשׁוֹן 'מִיתָה' בְּכָלִים הוּא 'שְׁבִירָה' כִּי שְׁבִירָתָם זֶה הִיא מִיתָתָם (בבא קמא נד.). וְהַנְּפִילָה הִיא מִחֲמַת שֶׁמְחַשְׁבָּתוֹ שֶׁל כָּל אַחַת מֵהַמִּידוֹת הִיא 'אֵנִי אֲמַלֵּךְ' הֵינּוּ שְׂכַל מִידָה רְצָתָה לְמַלּוּךְ עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת לְבַדָּה, שֶׁתִּהְיֶה הַנְּהַגַת הָעוֹלָם רַק בָּהּ בְּחֶסֶד אוֹ בְּדִין וְכוּיּוֹצֵא בְּזֶה.

וְזֶה בָּא לְהַמְדִּיחַ מִחֲמַת שְׂבָא מְשַׁרְשׁ אֱלֹהוֹת בְּעוֹלָם הָעֲקוּדִים שֶׁשֵּׁם הֵיּוֹ כָּל הַמִּידוֹת מְצִיאוֹת אַחַת הַנִּקְרָא עֲשֶׂרָה אֲוֵרוֹת בְּכָלִי אֶחָד, וְשֵׁם שִׁיף מְחַשְׁבָּה זֶה כִּי שֵׁם הַמִּידוֹת הֵיּוֹ אֲלֻקוֹת גְּמוּר

בלי פירוד, ובאלקותו יתברך הוא מקור המלוכה האמיתי שרצה יתברך למלוך על כל העולם שיקרא שמו מלך, אף המדה כל אחד משבעת המדות, כאשר יצאה לבדה בעולם הנקרא 'נקודים' ששם כל מידה לבדה כנקודות הנפרדות זו מזו, לא יכלה לסבל זאת להכיל את כל השפע השייך גם כן לשאר המידות, שלא היה ביכולת הכלי שלה להכיל זאת, ונפלה ונשתברה ולכן העלאתה לשרשה היא על ידי שממשיכים חיות מהדרגה העליונה שהיא ה'אנא אמלוך' האמיתי כלומר שממשיכים את מחשבת מלכות השם יתברך, וחיות זאת נותנת כח למדריגה התחתונה, היינו לבני אדם העוסקים באותם ענייני גשמיות שיוכלו להמליך על ידם את הבורא, על ידי שמתכוונים לעבדו בכוח הגשמי שבענייני היתר, ובענייני איסור על ידי התגברותם שלא ללכת אחרי האיסור, ועל ידי זה משיבים את ה'אנא אמלוך' לשורשה ומקורה.

ובאמת הנפילה היתה פדי שיהיה מזה שעשועים להשם יתברך כי השעשועים הם מדבר חידוש, למשל כשהבן תמיד יצל אביו, אינו כל כך תענוג כמו אם לא היתה זמן רב אצלו כגון שהיה בשביה ולא יכול לבוא אליו, ואז כשיצא משם ובא למלך יש לו מזה תענוג גדול, והכרח להיות הנפילה וירידת החיות למה מוגבלת כל כך בערף שיוכל הצדיק להעלות את הניצוצות ממקום נפילתם בשעה שתזדמן לו עלייתם, שהרי באמת הכל היה במחשבה קדומה שתהיה בחינת 'שבירה' לניצוצות אלו כדי שיעלו אותם ויהיו שעשועים, [ו] למשל כמו שהאב נותן לבנו הקטן מקל לרכב בו, ואין נותן לו סוס באמת, כי זה הקטן לא היה יכול לסבל וזהו משל לכך שבאמת הקב"ה הוא העושה הכל, ומביא לנו חיות מעולמות עליונים לתת לנו כח להעלותם.

ובזה יתורץ הקושיא איך הקב"ה מקיים מצוות שום תשים עליך מלך, כי מכח מידת המלכות שיש ב'אנא אמלוך' אשר יש בדברים הגשמיים, נעשה מזה תענוג ושעשועים להקב"ה, וזה 'עליך', על פי הכתוב (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה', שקאי על העלאת תענוגים התחתונים שהיו בדברים הגשמיים ועלו לשרשם, ומהעלאת תענוגים התחתונים נעשה תענוג גדול, כחביבות אבידה החוזרת לבעליה יותר מממונו של אדם שלא נאבד ממנו, ועל ידי זה שהקב"ה נעשה כביכול בחינת 'מקבל' מבני ישראל.

ועתה הולך ומבאר את הטעם למה שנתבאר לעיל, שכדי להעלות ניצוצות הגשמיים צריך להמשיך בתחילה חיות מעולמות עליונים,

ולפי זה יובן כיצד תלויה התעוררות האדם כדי להמשיך חיות זאת.

ואיתא בזהר הקדוש (תיקו"ז תיקון יט, מ.) אין אדם מפיק רצון אלא בזאת, פרוש דכתיב (בראשית ט טז) 'וראיתיה לזכר ברית עולם', למשל כשמיבאין אשה לפני בעלה אז נתעורר בו אהבה כיון שהיא בחינת 'מקבל' אליו, נתעורר בו רצון להשפיע שהוא אהבה, מפני פי דרף האיש להדר אחר אשה כלומר דרכו של האיש שרצונו להשפיע, לחזר אחר מי שיקבל השפעתו להטיב לו, והקב"ה כל רצונו ותאוותו הוא להשפיע, וכל זמן שאינו משפיע יש לו חסרון כביכול בתענוג זה, ולכן כשהאשה שקידש לו באה לפניו מתעורר בו רצון להשפיע לה.

כף כשאדם רוצה להדבק את עצמו בהקדוש ברוך הוא ולהתעלות מדרגתו אל דרגה גבוהה יותר, יתעורר בעצמו יראה לבוא לפניו. וממילא נתעורר בהקדוש ברוך הוא אהבה אצלו ואז נתעורר באדם גם כן אהבה והשתוקקות יותר ויש לו כוח להתדבק בהקב"ה כראוי בבחינת אהבה בתענוגים.

ובאסתר כתיב (אסתר ה ו) 'מה שאלתך עד חצי המלכות ותעש', פרוש למה חצי המלכות, כי המלכות כליל מתרין גוונים משני מיני גוון, כלומר אהבה ויראה שנמשלים לגוונים שונים, דלית דבר בלא דכר ונוקבא אין שום יחוד והשפעה שלימה (שהיא 'דבר' שלם) בלי השלימות של זכר ונקבה, כלומר משפיע ומקבל, נמצא אף על פי שהוא דכר באיתגלייא, אף על פי שהשפעה היא בחינת זכר כלומר אהבה, יש גם כן באיתפסאי נוקבא. ואצל המלך הוי באיתגלייא אהבה ובאיתפסאי יראה, כמו שאיתא בזהר הקדוש (ויקרא עד.) אנפאה דמלכא נהירין שבשעה שישראל זכאים אזי פני המלך מלכו של עולם מאירים, ומי שאינו בקי בדרכי המלכות אזי כשרואה את הנהגת החסד פרוסה, סבר שאין במלכות כי אם חדוה, ואין שום ענש, אבל חפמייא יודעין בודאי שאף שאנפוהי נהירין אף שפניו מאירים אין זה משום שהנהגת הדינים מתבטלת באותה שעה, אלא שהיא מכוסה ונעלמת בתוך הארת הפנים שאינם מתפשטים בפועל להעניש החייבים, וממילא אין מותרין שום דבר על כבוד מלכות.

ואמנם הארת השפעה זאת של הארת פני המלך, היא להמתיק לגמרי את הדינים על העבדים, כלומר על מי שמכבד את המלכות, דהיינו כשבאין לפניו ביראה, ודרכו של

איש לחזר אחר אשה (קידושין ב.). אזי נמתק הדבר בשרש נמתקין הדינים בשורש, כיון שכל שורשם היא הרצון של המלך שייראו מלפניו, שזהו הוא עיקר התענוג שלו יתברך במלכותו, ונתעורר רצון.

וזהו מה שכתוב בזהר הקדוש על הפסוק (ויקרא טז ג) 'בזאת יבא אהרן אל הקודש', אין אדם מפיק רצון כי אם בזאת אין הרצון מתגלה על ידי בני אדם, רק באמצעות התדבקותם בשכינה הנקראת 'זאת', פרוש ביראה שעל ידה מתעוררת שכינתו יתברך, כי לזאת יקרא אשה, וכמו שכתוב (בראשית ב ג) 'ויאמר האדם זאת הפעם עץ מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת', היינו (משלי לא ל) 'אשה יראת ה'.

וזהו (תהלים כד ט-י) 'שאו שערים ראשיכם' (וכו') ושאו פתחי עולם ויבא מלך הפבד. מי הוא זה מלך הפבד ה' צבאות וגו', דאיתא (ברכות ח.) לעולם יפנס אדם שעור שני פתחים ואחר כך יתפלל, דהיינו יראה ואהבה פתח ראשון הוא היראה ופתח שני הוא אהבה.

ואדם אין צריך להדר ולחפש אחר אהבת ה', כי בני ישראל הם בחינת אשה, ודרכו של איש לחזר אחר אשה ואין זה מדרך אשה לחזר אחר איש, כי אם להתלבש עצמו ביראה שעל ידה יזכה לבוא לפני המלך, כי כל המוטל על איש ישראל בבואו לפני ה', הוא רק להיות בחינת אשה המוכנת לכבוד המלך, כלומר להיות בבחינת מקבל - הירא מהדר כבודו יתברך, וממילא כשרואה המלך שבאין לפניו באימה וביראה, אזי נתעורר אצלו רחמנות שהיא מידת התפארת המיוסדת על שילוב חסד וגבורה (יראה ואהבה).

ובלא זה אין נעימות המלכות בלא יראה אין נשלם הדר כבוד המלך, כי המלך כלול משני גוונים, כבוד המלך שהוא בחינת התפארת הוא דווקא כשמאירים בו שני הגוונים של חסד וגבורה ואז הוא מפואר ומושלם בהדרו, וכשנתעורר הרצון אצל המלך למלוך על עבדיו אזי (משלי י יב) על כל הפשעים תכסה האהבה, ואף שאם היה אחד נתחב להמית מאת המלך, כשנתגלה הרצון של המלך למלוך, ואז ממילא הוא זמן רצון שממליכים אותו, אין נעימות המלך שיהיה שום צער לאחד מעבדיו בעת החדוה דמלכא אין כבוד המלך שבזמן שמחתו ששמח במלכותו ובבנו שבא לפניו שידקדקו בדין עם עבדיו הממליכים אותו לצערם, וממילא יש התקשרות לכלם אצל המלך בעת רצונו כולם יכולים לבוא להכנס לפניו, וזהו שאו שערים, שני שערים וכו' הם יראה ואהבה.

נישואין

מרגלויות יקרות ואבני חושן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
 דברי הגות ורעיון מאוצרות תורת החסידות
 משובצות זהב ומסודרות על עניני נישואין
 משיעוריו ושיחותיו של
 הגאון רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

מוטינאה

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66